

ANALIZA MEDIJA 2003 – 2012.

Medijska analiza, rađena na osnovu više od 3 miliona tekstova koje sadrži baza Medijskog arhiva Ebart, obuhvatila je period od 2003. do 2012. godine. Ukupno je obrađeno oko 30.000 tekstova, od kojih se oko 10.000 može smatrati relevantnim, odnosno, reč je o tekstovima u kojima je romska zajednica kao tema u primarnom fokusu ili je spomenuta u široj diskusiji. Takođe, analizirani su i određeni tekstovi u kojima Romi nisu u primarnom fokusu, ali su, zbog sagledavanja načina na koji se izveštava o Romima, veoma značajni.

Teme kojima štampani mediji najviše posvećuju pažnju, kada informišu čitaoce o Romima, su obrazovanje, stanovanje, zdravstvo, zapošljavanje, kultura i siromaštvo, a poseban akcenat stavljen je na tekstove o diskriminaciji. Tokom analiziranja izveštaja primećeno je i da u svojim vestima, reportažama ili kolumnama i sami mediji diskriminišu pripadnike romske nacionalne manjine. Broj tekstova koji govore o Romima se povećavao iz godine u godinu od 2003. do 2012, kao i kvalitet izveštavanja.

Oblasti i teme u kojima su Romi najviše diskriminirani od strane društva, ali i samih medija su stanovanje i kriminal/crna hronika, dok su, kada je tema teksta kultura, pisani najafirmativniji tekstovi. Od 2008. do 2012. objavljen je i veći broj afirmativnih tekstova kada su oblast obrazovanja i zapošljavanja u pitanju. Kada je reč o novinskim formama, mediji su najčešće diskriminirali Rome u komentarima i posebno u reportažama, koje su pisane tako da povećavaju etničku distancu i stvaraju negativnu sliku o Romima. Diskriminacija prema Romima koju vrše sami mediji značajno je smanjena od 2010. godine.

Mediji koji su pisali o temama u vezi sa Romima su sledeći: Zrenjaninske novine, Zrenjanin, Vreme, Vranjske, Večernje novosti, Užička nedelja, Takovske novine, Svetlost, Subotičke novine, Status, Standard, Srpski nacional, Sremske novine, Somborske novine, Slobodna reč – Vranje, Sloboda, Revija Kolubara, Reporter, Reč naroda, Press, Pregled, Politika, Pančevac, Objektiv, Novokneževačke novine, Novi Magazin, NIN, Nedeljnik, Nedeljni telegraf, Naša reč, Narodne novine – Niš, Napred – Valjevo, Nacional, Kurir, Kulska komuna, Kikindske novine, Kikindske, Internacional, Ilustrovana politika, Ibarske novosti, Građanski list, Grad, Glas podrinja, Glas javnosti, Evropa, Ekspres, Ekonomist, Ekonometar, Dnevnik, Danas, Čačanski glas, Blic, Biznis, Bečejski mozaik, Balkan, Akter, 24 sata.

2003.

Diskriminacija

Tokom 2003. godine, najveću pažnju medija privukla je planirana gradnja naselja za Rome u Zemun Polju. Višemesečni sukob lokalnog stanovništva, koje je bilo protiv izgradnje, i gradskih vlasti, koje su imale nameru da reše problem raseljavanja jednog od neformalnih naselja, tako što će izgraditi domove Romima, svakodnevno je okupirao štampane medije, koji su redovno izveštavali o najnovijim dešavanjima u okviru protesta građana. Sukob je obilovao prikriivenom, a ponegde i otvorenom etničkom diskriminacijom, koju su određeni mediji načinom na koji su izveštavali, čak i podsticali (Večernje novosti, 11.03, *Bog poslao požar* – tekst u kojem novinar ne zauzima kritičku distancu u odnosu na tvrdnju sagovornika da je na parcelu namenjenu gradnji novog naselja za Rome „Bog poslao vatru“, već tu tvrdnju stavlja u naslov, Večernje novosti, 27.01, *Neće Rome za komšije!* – jednostrano izveštavanje bez mišljenja ostalih zainteresovanih strana). Praćene su sve aktivnosti „kriznog štaba“

kojeg su formirali stanovnici Zemun Polja, blokada puteva, njihovo odbijanje da im deca idu u školu u znak protesta i slične aktivnosti, a samo je u retkim tekstovima, uglavnom u nedeljnicima i u pojedinim dnevnim novinama, kritikovano ovakvo ponašanje građana (Danas, 13.03, *Tri stana na jedno kupatilo i obrnuto* – pismo čitateljke, NIN, 06.03.2003 *Rasizam ili nešto drugo*, Danas, 15.03.2003 *Nepoželjne komšije*). Sličan slučaj desio se i u Velikom Mokrom Lugu, gde je bila planirana izgradnja Romskog naselja, o čemu su mediji takođe dosta izveštavali.

Od ostalih tema u okviru izveštavanja o diskriminaciji, mediji pišu o formiranju dva odeljenja samo za romsku decu u Bujanovcu i brojnim osudama tog postupka, o prvoj presudi protiv diskriminacije u Srbiji, protiv vlasnika bazena u Šapcu (jedan od tekstova koji jasno objašnjavaju postupak: Danas, 17.01, *Prva presuda zbog diskriminacije Roma*) i zabrani ulaska Romima u diskoteku “Trezor”, zbog koje su Fond za humanitarno pravo i Evropski centar za prava Roma podneli protiv Srbije i Crne Gore predstavku Komitetu UN za ukidanje rasne diskriminacije. Više izveštaja posvećeno je i diskriminaciji službenika opštine Titel romske nacionalnosti, kojeg su nadređeni izbacili iz kancelarije “zato što nisu mogli da podnesu da Romi dolaze u kancelariju po savete i pomoć”. Tužbu protiv funkcionera opštine podneli su Fond za humanitarno pravo (FHP-a) i lokalno udruženje Roma, a saopštenje FHP-a povodom podnošenja tužbe, pritom detaljno opisujući problem službenika opštine, prenelo je više medija. Takođe, više medija je prenelo i saopštenje Centra za prava manjina (CPM) u kojem stoji da je Veće Okružnog suda u Beogradu osudilo skinhedsa Darka Tribunovića na šest meseci zatvora zbog toga što je vređao na rasnoj osnovi kondukterku, Romkinju Radmilu Marinković.

Događaji o kojima su mediji uglavnom kritički izveštavali su i vređanje i šamaranje dve trudnice u Zaječaru, koje su napadnute samo zbog nacionalnosti, napad na Rome u Novom Sadu “zato što su napadači pomislili da su Albanci”, napad skinhedsa na maloletnog Roma na Banovom Brdu, napad na radnika Gradske čistoće, napad na Rome u Žarkovu. Pisano je i o diskrimisanju lekara Doma zdravlja Vračar, koji je romske nacionalnosti. Primer dobre prakse koji sumira probleme, odnosno predstavlja čitaocima sa kojim oblicima diskriminacije se Romi susreću je tekst objavljen u listu Balkan, 09.12. *Učenicu srednje škole, psovale i tukle drugarice samo zato što je Romkinja*.

Poseban vid diskriminacije, o kojem je bilo reči u medijima, je objavljivanje vica dana u Kuriru 27.12, koji na najgrublji način vređa Rome. Kurir se kasnije izvinio pripadnicima romske nacionalne zajednice.

Inače, mediji su, tokom čitave godine, prenosili saopštenja Fonda za humanitarno pravo i Centra za prava manjina, koji su često istupali u ime Roma i skretali pažnju na različite oblike diskriminacije nad Romima.

Važno je napomenuti da je veliki broj etnički motivisanih napada na Rome povezan sa političkim događajima i rastućim nacionalizmom u 2004. godini, koji je dodatno podstaknut dešavanjima na Kosovu.

Crna hronika

Seksualno zlostavljanje desetogodišnjeg dečaka romske nacionalnosti u Velikom Gradištu izazvalo je veliku pažnju medija, a posebno je o tom slučaju izveštavao list Danas u februaru 2003. Posle inicijalnih izveštaja u kojima su navođeni detalji zlostavljanja, ispostavio se da nije moguće utvrditi krivicu osumnjičenih. Mediji su zatim, uglavnom u neutralnom tonu, izveštavali o inicijativi Fonda za humanitarno pravo, koji je uputio je zahtev Okružnom sudu u Požarevcu za dopunu istrage protiv prvobitno osumnjičenih (Večernje novosti, Blic, Glas javnosti), dok list Danas u dva teksta u kojima se upućuje kritika čitavom društvu - *Uzmimo metlu i počistimo đubre* (14.01. autorski tekst) i *Pravda pred zidom* (komentar 20.03), u kojem analizira razloge iz kojih su iskazi menjani i počinioci nisu mogli biti

izvedeni pred lice pravde.

Ubistvo u obrenovačkom Radiju Rom je takođe jedna od gorućih tema u 2003. godini. Mediji su izveštavali na razne načine o samom incidentu (neki jednostrano, poput Večernjih novosti, drugi su nastojali da prikažu obe strane Vreme, Danas), a posebno o posledicama koje su nastale – međuetničkim neslaganjima između Srba i Roma.

Više izveštaja odnosilo se na nesreću u kojoj je betonska ploča usmrtila dečaka u napuštenoj fabrici na Dorćolu. Ukoliko se upoređuju tekstovi u različitim medijima (Blic, *Betonska ploča ubila mališana* i Večernje novosti, *Poginuo dečak*, oba teksta - 07.07), dolazi se do zaključka da nije neophodno spominjati nacionalnu pripadnost poginulog dečaka, već je dovoljno izvestiti o tragediji navodeći samo inicijale aktera.

Mediji često u rubrici Crna hronika bespotrebno ističu nacionalnu pripadnost aktera raznih događaja i generalno identifikuju učinioce određenih krivičnih dela kao Rome – “Romi krađu”, “Romi prosjače”, “Romi trguju decom” (primer: Večernje novosti, 26.04, *Od Dijane taljige*), što dodatno pojačava etničku distancu i odbojnost prema romskoj nacionalnoj manjini.

Obrazovanje

Dosta pažnje u tekstovima posvećuje se obrazovanju Roma, o kojem mediji izveštavaju uglavnom kroz ugao organizacija civilnog društva, koje pomažu uključivanju romske nacionalne manjine u obrazovni sistem i objašnjavaju koliko nedostatak obrazovanja utiče na njihov svakodnevni život. Pozitivan primer: Blic News, 06.01. *Romi izbacili čaše i flaše i od kafane napravili školu.*

Stanovanje

Tokom 2003. godine objavljeno je dosta tekstova o uslovima u kojima Romi stanuju – od suvih i taksativnih izveštaja o različitim vidovima iseljavanja, bespravnoj gradnji do detaljnih reportaža o životu u romskim naseljima. U više tekstova, autori se bave i arhitektonskim odlikama naselja, odnosno objašnjavaju na koji način se razvijala arhitektura (Politika, 12.01, *Večita borba za krov nad glavom*) i predstavljaju čitaocima “partaje” i “slamove” ili (bespotrebno) elboriraju urbanistička rešenja naselja, jezikom nerazumljivim prosečnom čitaocu, gde autor tvrdi da je, na primer, “nedostatak visoko diferenciranog i specijalizovanog prostora, što je inače redovna pojava u savremenom gradskom stanu, u slučaju romske kuće rešen vremenskom raspodelom različitih aktivnosti” (Dnevnik, 01.08. *Mnogo duša na malo prostora*). Od izveštaja koji se odnose na konkretne probleme u oblasti stanovanja, posebno je bilo reči o rušenju romskog naselja Grmeč u Zemunu, gde su mediji pokazali razumevanje za stanovnike tog naselja.

Sirmaštvo

Priče o siromaštvu uglavnom se mogu pročitati u različitim, u velikoj meri senzacionalističkim reportažama koje obiluju stereotipima o Romima, citatima nepravilnog govora i ostalim elementima koji, prema mišljenju autora, mogu učiniti tekst atraktivnijim (Glas javnosti, 30.09, *Živimo k'o Tarzani, parimo se k'o puževi*). Autori ne diskriminišu Rome direktno, u nekim tekstovima pokazuju čak i razumevanje, ali je takav način prikazivanja sugrađana neprihvatljiv i sam po sebi diskriminacija.

Rodna ravnopravnost

Većina tekstova koji se odnose na rodnu ravnopravnost je afirmativna i predstavlja uspešne Romkinje u novom svetlu ili analizira probleme dvostruko manjinskog identiteta, međutim i dalje se mogu pročitati tekstovi poput *Dobra cena je 10 evra, ali ima i jeftinije* (Balkan, 12.08), gde se, bez ikakvog kritičkog osvrtu i sa dozom neprimerenog humora u reportaži predstavlja prostitucija kojom se bave dve maloletne Romkinje.

Zdravstvo

Više tekstova objavljeno je i na temu zdravstva, a uglavnom su to objašnjenja o “začaranom krugu” – obrazovanja, stanovanja, zaposlenja i zdravstva. Posebno interesantna je reportaža o otvaranju prve ambulante za besplatno lečenje Roma koji nemaju zdravstvenu zaštitu *Ordinacija bez hipohondara*, Politika, 19.01.

Readmisija

Mediji sa dosta pažnje i uglavnom bez diskriminacije izveštavaju o realizaciji Sporazuma o readmisiji između tadašnje zajednice SCG i EU, odnosno iskazuju razumevanje prema Romima deportovanim prvenstveno iz Nemačke, detaljno opisujući proces i objašnjavajući sve probleme sa kojima se susreću prilikom povratka u zemlju. Međutim, među tekstovima se našla i objava *Cigani* (Nacional, 08.03), gde se u objašnjavanju svih negativnih strana readmisije, između ostalog i kritikuje ponašanje vlasti Nemačke. Međutim, tekst obiluje neprimerenim izrazima poput “Mandovi” i “Cigani” i objašnjava da je Romima bolje da seba nazivaju “Ciganima”.

Kultura

U ovoj temi može se pronaći i više afirmativnih tekstova o Romima koji se uspešno bave različitim oblastima kulture, a posebno se ističu intervju sa frontmenom muzičke grupe Kal, Draganom Ristićem i tekst Jovana Ćirilova o dramskom umetniku Neđi Osmanu (Blic News, 22.01, *Eros i Etos Neđe Osmana* i Danas, 24.02, *Krenuli smo odavde da bismo došli - ovde*).

2004.

Diskriminacija

U 2004. godini, mediji pišu o velikom broju slučajeva etničke diskriminacije prema pripadnicima romske nacionalne manjine, što često povezuju sa promenom vlasti i događajima na Kosovu i Metohiji. Može se konstatovati da pažljivo prate slučajeve drastične diskriminacije, osuđuju izgređnike i nastoje da prikažu mišljenja svih učesnika u nekom takvom slučaju, često se pozivajući i na nedostatak zakona protiv diskriminacije, a bave se i učešćem (posebno zloupotrebom) romske nacionalne manjine u izbornom procesu.

Veliki ideo u borbi protiv diskriminacije, mediji pripisuju organizacijama civilnog društva, a posebno Fondu za humanitarno pravo, Centru za prava manjina i Evropskom centru za prava Roma iz Budimpešte, koji su državnim organima podneli brojne tužbe ili na neki drugi način ukazivali na diskriminaciju pripadnika romske nacionalne manjine. Reagovli su na slučaj u kojem je komandir policije u Surdulici maltretirao zaposlenog na nacionalnoj osnovi, zatim na predlog o imunizaciji stanovništva, prema kojem su Romi, kao narod, svrstani u rizičnu grupu i zbog toga podneli žalbu Ustavnom sudu i na prebijanje maloletnog Roma u Borči. Te tri organizacije podnele su tužbu protiv Kurira zbog neprimerenog vica koji je taj list objavio krajem 2003, a tužba je podneta i protiv firme AD Dragan Marković iz Obrenovca zbog diskriminacije zaposlenog romske nacionalnosti, kao i protiv vlasnika ugostiteljskog objekta iz Feketića, koji je izbacio Romkinje iz objekta, iako su uredno platile piće. Takođe, mediji pišu da je FHP zastupao i Rome iz okoline Bačke Topole, koji su bili nepravedno osumnjičeni za krađu i prebijeni u policijskoj stanici, a kasnije dobili odštetu države zbog torture.

Kao posledica dešavanja na Kosovu, dogodilo se više napada na Rome o kojima su mediji izveštavali. Napad na stanovnike Velikog Rita (Rome i Aškalije) u neposrednoj blizini Novog Sada, privukao je pažnju medija, posebno novosadskog Dnevnika. Poseban akcenat stavljen je na napade skinhedsa na romsku porodicu iz Niša i ispisivanje antiromskih poruka na školi u tom gradu, koju uglavnom pohađaju pripadnici ove nacionalne manjine, događaje koje su gotovo svi mediji osudili (posebno

Reporter, 11.05, *Skinsi rade po nalogu*). Takođe, na osudu medija naišli su potezi “fantomske” organizacije Grofaz iz Zemuna, koja je imala nameru da istera Rome iz Zemuna, tako što je različitim vidovima pretnji zastrašivala Rome. Nešto kasnije mediji su izveštavali i o hapšenju maloletnih pripadnika te organizacije zbog širenja nacionalne i verske mržnje.

U nekoliko slučajeva, novinari kritički su izveštavali o zlostavljanju Roma od strane policajaca, kao i o nekoliko slučajeva prebijanja Roma (u Valjevu i u blizini Aleksandrovca), iseljavanju porodice Halić iz okoline Aleksinca, napadu na Rome u Mirijevu, na Zelenom Vencu i u Krnjači u Beogradu, zlostavljanju dečaka romske nacionalnosti u Požarevcu i napadu taksista na Rome u kragujevačkom naselju Licika.

Jedna od najaktuelnijih tema u ovoj godini je slučaj dece i mladih koji su živeli u napuštenom objektu u blizini Slavije u Beogradu, a koje su priveli inspektori SUP-a i deo njih pokušali da smeste u dom Vasa Stajić, uz navodno zlostavljanje. Mediji (Blic, Večernje novosti, Internacional, Kurir, Glas javnosti, Danas, Balkan, Politika) su izveštavali na potpuno različit način – neki jednostrano – uzimajući u obzir ili izjave dece i Centra za prava manjina (CPM) koji ih je zastupao, ili intervjuišući predstavnike policije i predstavnika Doma Vasa Stajić - a drugi na ispravan način (Danas, 12.11, *Osumnjičeni za zlostavljanje*). U pojedinim tekstovima se saopštenje policije uopšte ne dovodi u pitanje već se deca i starije osobe koje su brinule o njima opisuju kao “grupu delinkvenata predvođenu Biljanom Marković, koju je policija te večeri na licu mesta uhapsila” (Kurir, 13.11, *Zloupotreba!*), dok postoje i jednostrani izveštaji koji na osnovu saopštenja CPM-a optužuju SUP i Dom (Blic, 12.11, *Maloletnice vređali i tukli pendrekom*), bez pokušaja da se objave izjave suprotne strane.

Crna hronika

Manir bespotrebnog isticanja nacionalne pripadnosti počinitelaca zločina ili nastradalih se i dalje nastavlja u medijskim izveštajima. Tako se u tekstu *Ubijen na kućnom pragu* (Danas, 19.05 – preneto sa agencije Beta - više medija prenelo je vest), bespotrebno ističe nacionalna pripadnost ubijenog, iako ni na koji način nije relevantna za tekst, odnosno dodaje se floskula, *inače romske nacionalnosti*. Isto se može primetiti i u tekstu *Zatvor za Romkinju “humanitarca”* (Balkan 26.08), gde se već u naslovu bez razloga skreće pažnja na pripadnost ovoj nacionalnoj manjini, kao i za tekst u kojem je navodni počinitelj krivičnog dela dvostruko diskriminisan – prema fizičkoj karakteristici i zbog pripadnosti romskoj nacionalnoj pripadnosti *Glavati razbojnik* (Glas javnosti, 24.09).

Takođe, pojedini mediji i dalje uopštavaju nacionalnu pripadnost počinitelaca određenih krivičnih dela – primer - *Padre padrone šefuje i kralju* (Ekspres, 28.07), gde se navodi da je romska mafija “specijalizovana otmicu za dece i devojčica za udaju”.

Obrazovanje

Mediji su sa dosta pažnje izveštavali o važnosti obrazovanja za Rome. U više tekstova isticani su pozitivni primeri na koji način se obrazovanjem pripadnici ove nacionalne manjine mogu izboriti sa marginalizacijom i diskriminacijom (Dnevnik, *Začarani krug siromaštva i neobrazovanosti*, 18.02), najčešće uz pomoć organizacija koje se generalno brinu o podizanju nivoa kvaliteta životnih uslova Roma. Javnost je kroz pisanje medija takođe informisana i o problemu sa kojim se suočavaju romska deca koja nedovoljno dobro govore srpski jezik i zbog toga su prinuđena da se školuju u specijalnim školama, što im takođe otežava životni put. U ozbiljnim analizama poput *Zadaci u kući od kartona* (Politika, 22.02), objašnjavaju se i uzroci neuspeha mladih Roma u školi, koji su usko povezani sa sveukupnim životnim okolnostima.

Stanovanje

Kada izveštavaju o oblasti stanovanja, mediji najčešće pišu u reportažama o

neformalnim/nehigijenskim naseljima i načinu života stanovnika tih naselja. Blic u svojoj reportaži 05.05. (*Paganski obred u centru Beograda*), uz obilje bizarnih detalja objašnjava na koji način Romi planiraju da zakolju jagnje na Dorćolu i na taj način, iako verovatno nenamerno, stvara još veću etničku distancu između Roma i većinskog naroda. Na sličan način list Danas, u tekstu *Spor oko groblja* (25.08) prenetom iz Njujork Tajmsa (The New York Times) govori o “okupaciji” jevrejskog groblja od strane Roma u Nišu, pritom doslovno prevodeći tekst, uz spominjanje reči “Ciganin” više od 10 puta. Od konkretnih događaja koji govore o stanovanju Roma, najviše je praćen protest romskih stanara jednog od naselja u novobeogradskim blokovima, zbog pokušaja rušenja njihovih kuća.

Siromaštvo

Dosta tekstova istovremeno govori o stanovanju i siromaštvu i to su najvećem broju slučajeva reportaže koje takođe sadrže bizarne detalje, na primer u Blic Newsu, 07.07, *Strepnja u kartonskom gradu*, opisuje se snalažljivost devojčice koja u pokušaju da pojede marmeladu bez kašike koju ne poseduje, uzima granu uz pomoć nje jede poslasticu.

Zapošljavanje

O zapošljavanju Roma govori kroz izveštaje o projektima koji se bave ovom tematikom (pozitivan primer Večernje novosti, 07.07, *Od prosjaka domaćini*). Primer teksta, koji opisuje život sakupljača sekundarnih sirovina, a koji doprinosi socijalnoj i etničkoj distanci: *Rađamo se i umiremo na smetlištu, duša nam se usmrđela* (Balkan, 24.10).

Rodna ravnopravnost

U oblasti rodne ravnopravnosti može se primetiti više tekstova koji govore o dvostrukoj diskriminaciji – nacionalnoj i rodnoj, odnosno o teškom položaju romskih žena i dece i afirmativno se piše o aktivnostima organizacija koje se bore protiv ove pojave (Politika, 08.06, *Pravo na normalan život*).

Kultura

Velika pažnja medija bila je usmerena ka otvaranju prve romske TV stanice Khrlo e Romengo – Glas Roma i o pokušaju da se svest o ovom narodu menja kroz kulturne aktivnosti. Pisano je i o obuci saradnika – novinara romskih redakcija, ali je jedan od tekstova, iako u suštini afirmativan, ipak diskriminišućeg naslova, pošto kurs naziva “Garava škola”, ograđujući se da je taj naziv “duhovito” smislio jedan od polaznika (*Završena obuka saradnika romskih redakcija*, Balkan, 05.10). Više tekstova posvećeno je i predstavi Romski san.

Kultura – filmska umetnost, odnosno učešće Roma u filmovima Emira Kusturice je tema reportaže *Glumili smo delikatne Cigane, crne i ružne* (Evropa, 23.12), ali je autor uz mnoštvo ispada, tokom čitave repotražje diskriminisao Rome, između ostalog, uporno ih nazivajući “Ciganima” (još jedan primer teksta koji povećava etničku distancu).

2005.

Diskriminacija

S obzirom na to da je Dekada Roma počela 2005. godine, u gotovo svim medijima se mogu pročitati tekstovi u kojima se kritički govori o položaju Roma u Evropi generalno, a posebno u Srbiji (dobar primer: *Vole cigansku muziku, ne vole Rome*, *Politika*, 07.02). Međutim mediji, čak i kada imaju dobru nameru da ukažu na diskriminaciju i kritikuju odnos prema Romima, ponekad diskriminišu (Glas javnosti, 08.04. *Aparthejd na srpski način* – ukazivanje na probleme Roma, uz korišćenja neadekvatne

terminologije i istovremeno diskriminacija LGBT populacije). Međutim, postoje i tekstovi, koji govore o primerima dobre prakse i koji na ispravan način prikazuju život Roma koji su, bez obzira na teške životne uslove, uključeni u društvenu zajednicu (Dnevnik, 23.02, *Život bez struje i vode*). U više tekstova u kojima se piše o diskriminaciji, može se pročitati da je Komisija UN za borbu protiv torture presudila da je tadašnja zajednica Srbija i Crna Gora prekršila odredbe *Konvencije protiv torture* u slučaju Roma Jovice Dimitrova, koji je bio žrtva diskriminacije i lošeg tretmana u policiji.

Mediji u 2005. prate i slučaj ubistva u Sivcu, gde je počinitelj Rom, a ubijeni pripadnik većinskog naroda, koje je dovelo do etničkog sukoba u tom mestu. U pojedinim izveštajima napisano je da su stanovnici srpske nacionalnosti čak nameravali i da proteraju sve Rome iz tog mesta, ali su se, posle intervencije nadležnih državnih organa, strasti ipak smirile. Takođe, zabeleženo je i više napada na Rome, isključivo prema nacionalnoj osnovi: u Nišu (napadači su skinhedsi, ista lica koja su napadala Rome 2004.), u Kovačici, na Starom Sajmištu, kao i niz napada koji se smatraju posledicom protesta građana Novog Beograda protiv naseljavanja Roma u blizini njihovih stanova, odnosno bacanje molotvljevih koktela na kuće Roma u Tošinom bunaru u nekoliko navrata. Molotvljev koktel bačen je na baraku u Šumatovačkoj ulici na Vračaru u kojoj je živelo nekoliko romskih porodica, koje je kasnije opština Vračar pokušala da iseli iz svog doma, pravdajući taj potez činjenicom da je baraka trošna i da je ranije bila predviđena za rušenje.

Jedan od načina na koji se Romi diskriminišu je i objavljivanje teksta u Srpskom nacionalu (novini koja ne postoji duži niz godina), 26.05. *Nataša, daj dinar*, gde se objašnjava da Romi često prosjače i krađu, a da policiju u sprečavanju prosjačenja maltene onemogućava Nataša Kandić, odnosno Fond za humanitarno pravo zato što "štite Rome" i na taj način "sprečavaju policiju da ih ukloni sa radnog mesta".

Tema koja je privukla izuzetnu pažnju medija (isto kao i 2004. godine u slučaju stanovnika naselja Zemun polje) je protivljenje građana dva novobeogradska bloka doseljavanju romskih porodica koje su tada živjele ispod mosta Gazela. Novobeograđani su, maltene istom terminologijom kao i njihovi sugrađani iz Zemun Polja, objašnjavali iz kojih razloga ne žele da prihvate komšije Rome, pravdajući se da protest nije etnički motivisan, već da ni oni sami nemaju uslove za kvalitetan život, a da će preseljenje Roma učiniti njihovu situaciju još težom. Kao jedan od argumenata, navođeno je da će izgradnjom prvo privremenog, a kasnije i pravog naselja, cene njihovih stanova drastično opasti. Pojedini mediji čak navode da su već posle najave gradskih vlasti da će Romi biti doseljeni, cene stanova u tom kraju snižene za 500 evra (Glas javnosti, 20.07. *Romi obaraju cene stanova*), što se u najvećoj meri demantuje već u samim tekstovima izjavama sagovornika – stručnjaka za trgovinu nekretninama, ali se i sugeriše da gde god da se Romi dosele, cene nekretnina padaju. Mediji su, u najvećem broju slučajeva, o protestima izveštavali nekritički, najčešće prenoseći izjave samo jedne strane, jezikom koji diskriminiše pripadnike romske nacionalne manjine. Posebno se ističu tekstovi: Kurir, 12.07. *Cigani stoj!*, Politika, 13.07. *Građani neće nehigijensko naselje u komšiluku* – iako se u svim izjavama nadležnih ističe da će naselje biti higijensko, Politika, 14.07. *Kontejneri umesto sportskog centra* u rubrici Pisma čitalaca, gde se navodi da sa doseljavanjem Roma, stižu pacovi i infekcije, Glas javnosti 15.07. *Sajonara*, gde se uprkos dobroj poruci, Romi nazivaju tamnopusi veseljaci i musavi čergari iz favela. Jedini tekstovi u tom periodu koji eksplicitno kritikuju ponašanje građana je objavljeni su u Blicu, 13.07. *Sramni protesti*, u rubrici Pisma čitalaca i u Danasu 15.07. *Komunalni rasizam*, a u više medija prenete su i reakcije organizacija civilnog društva (Beogradski centar za ljudska prava i Inicijativa mladih za ljudska prava) koje kritikuju proteste. Kasnije je dosta tekstova posvećeno odustajanju gradskih vlasti od namere da presele Rome, kao i bacanju letaka iz

aviona koji propagiraju nacionalnu, rasnu i versku mržnju. Leci su prema pisanju medija delo udruženja građana, koje je i organizovalo protest – Građanske inicijative Novog Beograda.

Crna hronika

U rubrici Crna hronika objavljeno je 114 tekstova u kojima se, u najvećem broju slučajeva potpuno bespotrebno ističe romska nacionalna pripadnost aktera ranih događaja.

Najviše objava u ovoj rubrici odnosilo se na ubistvo maloletnog Roma iz Velike Plane, Maradone Lazića koje se desilo u Beogradu. Slučaj je praćen od trenutka kada je vozač gradskog autobusa prijavio da su maloletnici bacili neidentifikovanu mlađu mušku osobu sa Brankovog mosta u Savu, pa sve do identifikovanja i hapšenja počinioca. Pre hapšenja četiri maloletnika, u mnogim medijima navodi se činjenica da su oni “najverovatnije romske nacionalnosti”, a u nekim tekstovima se taj podatak ni ne dovodi u sumnju, poput objave u Večernjim novostima (21.01.2005 – *Bacili vršnjaka sa mosta u Savu*), gde se u podnaslovu ističe da su Romi počinili zločin. Isti medij u daljem praćenju događaja objavljuje tekst *Osveta četvorice mladih skitnica* (23.01) sa podnaslovom: *Drogirani maloletni Romi bacili sa Brankovog mosta Maradonu Lazića*. Većina medija, osim Blica koji izuzetno profesionalno prati sve u vezi sa ovim slučajem (21.01 – *Bacili čoveka sa mosta u Savu*, 22.01 – *Ronioci traže čoveka bačenog sa mosta*, 23.01 – *Naduvani lepkom bacili dečaka s mosta*), u svojim izveštajima bespotrebno ističe nacionalnu pripadnost trojice petnaestogodišnjaka i jednog trinaestogodišnjaka iz Obrenovca, osumnjičenih za ovaj zločin. Takođe, u danima koji su usledili posle hapšenja, objavljeno je više senzacionalističkih reportaža o životnim uslovnima i navikama osumnjičenih maloletnika. Uzimane su izjave rodbine i navođena su njihova imena, iako je mesto u kojem žive malo i postoji velika mogućnost da se na taj način otkrije njihov identitet.

Drugi događaj koji je privukao pažnju štampanih medija je ubistvo petnaestogodišnjeg Rame Rušidovskog u beogradskom naselju Borča, kojeg je, kako se kasnije ispostavilo, bez povoda ubio vlasnik lokalne trafike, misleći da dečak i njegovi prijatelji nameravaju da izvrše pljačku (Politik, Kurir, Glas javnosti, Blic). U prvim izveštajima se ne dovodi u sumnju razlog iz kojeg je vlasnik trafike pucao na mlade Rome – navodna pljačka, citiraju se izjave komšija koje kažu da je porodica ubice “na mestu” i da je “trafika više puta pljačkana”, te je iz tog razloga vlasnik pucao na Rome. U tekstu iz Glasa javnosti 03.10. (*Ubio dečaka, pokušao da mu obije kiosk*), mladi Romi se bez ikakvih ograda nazivaju lopovima (citat - “vlasnik kioska primetio je lopove”). Većina medija u sličnom maniru prati ovaj nemili događaj, da bi u izveštajima samo nekoliko dana kasnije, ipak bilo objavljeno da je Rama Rušidovski upucan s leđa, da Romi nisu pljačkali trafiku, već su se samo međusobno posvađali, kao i da je vlasnik trafike nedozvoljeno držao oružije (Glas javnosti, 04.10, *Ubijen na pravdi Boga!*). U jednoj od reportaža je navedeno i da je porodica Rušidovski veoma pogođena pisanjem medija, s obzirom na to da njihov sin nije učinio bilo kakvo krivično delo.

O ostalim tema, mediji navode da se tokom 2005. u romskim naseljima dogodilo više požara: na Novom Beogradu, gde su dva dečaka izgubila život, u naselju ispod mosta Gazela, Zemunu, Žarkovu, Maldenovcu i na Bežanijskoj kosi. Uz izveštaj o samom događaju, često su u kasnijim pratećim reportažama, navođeni i uslovi života u romskim zajednicama.

Novinari su izveštavali i o više obračuna vatrenim oružijem – ranjavanju mladića romske nacionalnosti u Vršcu, ubistvu u romskom naselju u Nišu, ubistvu na romskom balu u Vranju, ranjavanju mladića i maltretiranju više osoba od strane Roma na Bežanijskoj kosi, kao i o više nasrećnih slučajeva u saobraćaju.

Posebna pažnja posvećuje se i drugim krivičnim delima u kojima su navodni učesnici Romi. Navodi se da je grupa maloletnih Roma (prema tvrdnji novinara – drogiranih, bahatih i agresivnih) otela Romkinji

dete i naočigled prolaznika tražila otkup, koji su na kraju i dobili. Zatim u više medija govori se o četiri maloletna Roma koji su opljačkali staricu u centru Beograda (u svim izveštajima su objavljene različite informacije), a posebna pažnja posvećena je napadu maloletnog Roma na dva dečaka srpske nacionalnosti u beogradskom naselju Medaković. U tekstu *Nožem napao vršnjake* (Večernje novosti 04.08.) čak je napisano i da Romi u tom kraju često napadaju decu ispred kuće.

Novinski prostor zauzimaju i tekstovi o napadu na navijače Partizana na Vračaru, gde je više mladića teško ranjeno. U prvim izveštajima novinari su navodili da se napad izvršili mladići romske nacionalnosti, da bi u samo jednom mediju (Blic, 22.03.2013. *Dvojica navijača u kritičnom stanju*) kasnije bilo razjašnjeno šta se zapravo desilo – da je lekarka koja je prevezla ranjene mladiće u Urgentni centar od njih saznala da su ih napali “Cigani” i tu informaciju dala policiji, ne znajući navijački rečnik, odnosno da su ranjeni mladići zapravo mislili na navijače Crvene zvezde, koje tako žargonski nazivaju, a ne na pripadnike romske nacionalne manjine.

Obrazovanje

Tokom 2005. godine, u više medijskih objava govori se o problemima u radu vrtića namenjenim pripremi za školu dece romske nacionalne manjine zbog povlačenja donatora (poput predškolske ustanove “Plava ptica” u Beogradu), ali i otvaranju takvih vrtića širom Srbije (Beograd, Subotica, Novi Pazar, Vrbas), u okviru programa Reforma socijalne politike. Takođe, više izveštaja odnosi se na program za edukaciju Roma u vrednosti od 300.000 funti, a koji je finansirala Vlada Velike Britanije.

Mediji dosta pažnje posvećuju i primerima dobre prakse, gde predstavljaju uspešno realizovane programe ili pojedince koji doprinose integraciji Roma u obrazovni sistem. Tako Politika (26.04) u tekstu *Prvaci sa 13 godina* predstavlja školu Branko Pešić u Zemunu, gde autor objašnjava značaj stvaranja sistemskih preduslova za uključivanje Roma u obrazovni sistem. Politika objavljuje i tekst *Može i drugačije* (05.01) u kojem iznosi činjenicu da u Pirotu svi pripadnici romske nacionalne manjine idu u školu, kao i informaciju (*Škola nije babaroga*, 14.07) gde se objašnjava način rada obrazovnog centra Bibijaće čave (ili čave, u zavisnosti od medija) iz Čačka, gde romska deca uglavnom školskog uzrasta pohađaju dodatnu nastavu iz više predmeta. Piše se i o prvoj školi Romologije u Srbiji, a Večernje novosti donose interesantnu reportažu o Miji Vujačiću, kojem je Svetski kongres Roma dodelio Oskara za životno delo zbog njegovih napora u emancipaciji Roma. Mediji izveštavaju i o projektu doškolvavanja Roma koji su sproveli NU Božidar Adžija i Demokratsko udruženje Roma.

Vreme (06.10) u tekstu *Učenje* piše o nameri školske uprave OŠ Jovan Cvijić da iz svojih prostorija iseli školu za obrazovanje odraslih Braća Stamneković, koju uglavnom pohađaju deca iz romskog naselja Deponija. Vreme citira izjavu direktora Braće Stamenković, koji navodi da je čitav postupak pokrenut, kako OŠ Jovan Cvijić ne bi više imala imidž “ciganske škole”.

Stanovanje

U oblasti stanovanja, mediji (Politika, Večernje novosti, Pregled, Pančevac, Danas) donose više tekstova u kojima analiziraju uslove i okolnosti u kojima većina Roma stanuje, a poseban akcenat stavljen je na raseljavanje neformalnih naselja. Povod za veći broj ovih tekstova je požar koji se desio u ulici Agostina Neta u Beogradu, gde su, u takvom naselju, izgorela dva dečaka. Primer dobre reportaže: *Strah progonjenih* (Vreme, 18.08). Takođe, mediji pišu i o poplavljenom naselju “Goveđi brod” i problemima žitelja ovog naselja.

Mediji (Kurir, Blic, Danas, Večernje novosti) intenzivno prate najave gradskih vlasti da Rome iz naselja ispod mosta Gazela presele na drugu lokaciju i usele ih u 85 stambenih kontejnera, koje je donirao nemački grad Esen. Ove najave, kasnije su izazvale brojne proteste stanovnika Novog

Beograda, koji su se bezrazložno usprotivili preseljenju (više u okviru teme *diskriminacija*) i promenu odluka gradskih vlasti da se kontejneri ne koriste za stanovanje, već da se postave u romska naselja i koriste za različite vidove inkluzivnih radionica.

Od konkretnih stambenih problema, mediji su najviše pisali o žiteljima Mladenovca, kojima su izgorele barake i koji nisu želeli da prihvate smeštaj u kolektivnom centru u blizini Zaječara, stanovnicima barake u Šumatovačkoj ulici i protestima žitelja pančevačkog naselja Mali Rit London.

Siromaštvo

Kada pišu o siromaštvu, mediji u 2005. godini plasiraju obilje tekstova punih stereotipa i predrasuda, a posebno se ističe reportaža Večernjih novosti (05.02), *Lomača u 21. veku*, u kojem autor ide tragom informacije da, kako je navedeno u podnaslovu, “u nemaštini i bedi, Romi ponekad spaljuju svoje pokojnike” i dodaje da to “tvrde pojedini njihovi sunarodnici”. Kao sagovornike, novinar bira jednog od stanovnika naselja ispod Gazele, kojeg opisuje kao Roma, zabrađenog i zorožanog i predstavnika JKP Pogrebne usluge, koji ističe da ne zna za takve slučajeve i objašnjava proceduru sahranjivanja siromašnih sugrađana. Iako je jasno da je priča u potpunosti neutemeljena, autor detaljno prenosi izjavu navodnog svedoka, iznoseći pritom bizarne detalje.

Nasuprot navedenoj reportaži, kao dobro napisan tekst može se navesti objava u Politici (05.02), *Borba za svako dete* u kojem autor predstavlja probleme romske nacionalne manjine koji proizilaze iz siromaštva ili reportaža *Zatvaranje očiju pred naseljem ciničnog imena* (Danas, 22.12), koja, kroz priču o romskom naselju Vesela Dolina kod Prčilovice predstavlja slučaj trgovine decom Milijarde i Zorana Kostića i sve aspekte siromaštva koji dovode do ovakvih dešavanja.

Predmet interesovanja medija je i teška situacija u kojoj se Romi izbegli sa Kosova i Metohije nalaze, kao i više okruglih stolova i inicijativa koje se bave problemima Roma, koji proizilaze iz siromaštva.

Više tekstova posvećeno je i načinu podele humanitarne pomoći organizacije ADRA, koja je, prema pisanju medija, bila neadekvatna i podeljena je neravnomerno.

Zapošljavanje

Tema zapošljavanja zastupljena je u 12 tekstova, u kojima se najviše govori o nekoliko programa stručnog osposobljavanja Roma iz Niša i Vojvodine, a posebno se ističe reportaža Politike (04.05), *Majstorsko pismo za romantičnu Silviju*, o uspešnoj polaznici jednog od zanatskih kurseva. Prisutni su i tekstovi o sukobu između romske asocijacije Bašno i Egzit tima u vezi sa zapošljavanjem pripadnika romske nacionalne zajednice tokom tog festivala.

Zdravstvena zaštita

U više tekstova mediji iznose opšte informacije o nemogućnosti ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu Roma, a posebno o diskriminaciji kojoj su Romi izloženi u zdravstvenim ustanovama – primer: Danas (14.11), *A vi stalno lažete kad zovete hitnu. Nećemo da dođemo*; mogu se pročitati i informacije o besplatnoj vakcinaciji stanovnika neformalnih naselja.

Readmisija

Mediji su oštro kritikovali potez vlasti Nemačke da deportuju Rome iz te zemlje u Srbiju (na Kosovo i Metohiju posebno) prema sporazumu o readmisiji, temeljno objašnjavajući sve probleme sa kojima se deportovane osobe susreću. Posebno je interesantan razgovor sa rediteljem Želimirom Žilnikom (Politika, *Surovo čišćenje*, 13.12), koji kritički govori o ovoj temi.

Odnos države prema Romima

Najveći broj tekstova posvećen je zvaničnicima, koji nerazumljivim jezikom govore o potezima koje država treba da preduzme kako bi položaj Roma bio poboljšan – “veliki broj Roma je funkcionalno nepismen”, “država će implementirati strategije” i slično. Mediji se ne pokazuju interes da ove izjave

prilagode prosečnom čitaocu.

Kultura

Kultura je jedina oblast u kojoj mediji, u najvećem broju slučajeva, afirmativno izveštavaju o Romima. Od tema, pisano je o prvoj godišnjici rada RTV Khrlo e Romengo (Glas Roma), o “Romskom oskaru popularnosti” u organizaciji TV Amaro drom (Naš put), prvom časopisu Čhavorengo them (Dečji svet), prvoj knjizi Evropske romske biblioteke autora Jovana Nikolića, snimanju Hamleta na romskom jeziku, kao i o grupi Kal. Danas donosi interesantnu priču o reditelju Rahimu Burhanu, Glas javnosti o Olahu Vinceu, a Vreme o pevačici Ljiljani Petrović Batler. Više tekstova posvećeno je i objavljivanju prve Gramatike romskog jezika dr Rajka Đurića, a Vreme u tekstu (10.02, *Asunen romalen – Slušajte ljudi*) čitaocima donosi vodič kroz noviju balkansku muziku, predstavljajući pritom brojne romske izvođače.

2006.

Diskriminacija

Tokom 2006 mediji, posebno u reportažama koje obiluju stereotipima (primer Večernje novosti 07.02. *Diše na lizing*, gde autor teksta objašnjava da je sagovornik “slobodan kao pravi Ciganin”), nastavljaju da diskriminišu sugrađane romske nacionalnosti, ali i da izveštavaju o diskriminaciji nad Romima.

U Vranjskim novinama, 26.01. objavljen je tekst *Vranjski prilozii za maratonce* u kojem autor oštro kritikuje stav pojedinih sugrađana koji izražavaju negodovanje što je većina zaposlenih u JKP Komrad, čija su delatnost i pogrebne usluge, romske nacionalnosti, odnosno “što ih Romi sahranjuju”. Autor je ovu pojavu nazvao “nekrofilni patriotizam”. Detaljna analiza razloga iz kojih su Romi diskriminirani može se pročitati i u tekstu nedeljnika Vreme (04.05), *Dug put do ljudi*.

Više medija prenosi saopštenje Fonda za humanitarno pravo, u kojem stoji da je Opštinski sud u Šapcu doneo još jednu uslovnu kaznu za zaposlenog SRC Krsmanovača, koji nije pustio Rome na bazen, kao i Centra za prava manjina koji navodi da su policajci OUP Novi Kneževac zlostavljali Roma. Takođe, novine prenose i izjavu tadašnjeg direktora Službe za ljudska i manjinska prava Vlade Srbije, Petra Lađevića, koji je izneo tvrdnju da je najviše incidenata na nacionalnoj osnovi usmereno protiv Roma. Informacija da su policajci pretukli Rome i vređali ih na nacionalnoj osnovi u policijskoj stanici u novosadskom naselju Klisa, kao i reakcije udruženja i nadležnih organa, može se pročitati u gotovo svim medijima (Danas, Dnevnik, Politika, Kurir, Press, Građanski list, Večernje novosti).

U više tekstova mediji pišu o napadima na Rome u Jagodini, Borči, Sečnju, Nišu i Beoradu, a najviše izveštaja odnosilo se na etnički motivisan napad skinheda na grupu Roma iz Ripnja, Ralje i Pinosave na železničkoj stanici u Ripnju. Mediji prate sve aspekte ovog napada, od prebijanja mladića do kritike policije, koja je u početku tvrdila da je u pitanju “obična tuča”, a ne etničko nasilje (posebno se ističe tekst Blic 19.07, *Ćutanje je licemerje*), da bi kasnije bio postignut dogovor da žitelji ovog naselja imaju dvadesetčetvoročasovnu zaštitu.

Kada je diskriminacija u javnom životu u pitanju najviše izveštaja posvećeno je osudi TV stanice B92 i producerske kuće Emotion, koje su emitovale šou Veliki brat, u kojem su učesnici vređali Rome na nacionalnoj osnovi koristeći reči i fraze poput s“ciganluk”, “nećemo da se ciganišemo” (Dnevnik, Danas, Press, 24 sata, Politika). Druga tema koja je privukla pažnju je navodni ispad člana pančevačkog odbora stranke G17 plus, koji je zbog vređanja Roma i Jevreja na kraju izbačen iz stranke, kao i namera kompanije Nišekspress da jednu od autobuskih stanica u Nišu nazove “Cigani”.

U seriji tekstova, mediji prvi put pišu o tome da su pripadnici romske nacionalne manjine diskriminirali pripadnike drugog naroda, u ovom slučaju Mađare u selu Torda u opštini Žitište. U određenim

tekstovima o međunacionalnim problemima u ovom mestu, u velikoj meri jednostranim, prenose se isključivo izjave stanovnika mađarske nacionalnosti koji ističu da “Romi žive uglavnom od socijalne pomoći i krađe”, kao i da “krađu uginulu živinu i preprodaju je”.

Crna hronika

I u 2006. godini gotovo svi mediji ne propuštaju priliku da u rubrici Crna hronika istaknu nacionalnu pripadnost počinioca zločina, ukoliko je ta osoba Rom. Tako se iz tekstova može saznati da su *Romi izboli mladića šrafčigerom* (Glas javnosti, 17.01), *Baku razbili, kredit oteli!* (Kurir, 09.04 – sličan sadržaj teksta i u Večernjim novostima), da je *Opljačkana pumpa* (Glas javnosti, 06.05) ili da je počinilac svirepog ubistva koje je počinjeno u blizini Prokuplja, Rom (Večernje novosti, Press, Glas javnosti, Blic). Takođe, u svim izveštajima u vezi sa saobraćajnim ili drugim nesrećama, navodi se nacionalnost stadalih ukoliko su Romi (pogibija devetogodišnjeg dečaka ili smrt bebe u naselju ispod Gazele).

Mediji u velikom broju tekstova izveštavaju o zločinu u romskom selu Vajska kod Bača, gde se dogodilo višestruko ubistvo. Kurir, na primer, u opisivanju zločina navodi da se višestruko ubistvo desilo u “ciganskom naselju Mahala” (27.07, *Sve ih pobij!*). Večernje novosti, Glas javnosti, Kurir, Danas, Blic i Građanski list u više tekstova, sa velikom dozom saosećanja pišu o pogibiji dvoje dece i njihovog oca u požaru u Senti i prate dalje zbrinjavanje te porodice, a veliku pažnju privukao je i incident koji se dogodio u Nišu, kada je nestručna osoba tokom obreda obrezivanja teško povredila dečaka romske nacionalnosti islamske veroispovesti.

Ubistvo dečaka Rame Rušidovskog, o kojem je pisano 2005. godine dobilo je svoj epilog na sudu, pošto je ubica osuđen na 5 godina zatvora, o čemu postoji više izveštaja (dobar primer, bez isticanja nacionalne pripadnosti – Večernje novosti, 30.12, *Ubio na mah*).

Obrazovanje

U 2006. godini se takođe prati rad Škole romologije (do kraja 2012. godine održano je ukupno osam Škola romologije), za koju organizatori ističu da predstavlja uvod u osnivanje katedre za romologiju, kao i rad Romskog obrazovnog centra u Čačku, koji je posle kraće pauze u 2006. godini obnovio delatnost.

U okviru Dekade Roma predstavljen je projekat Proširenje pristupa predškolskom obrazovanju, u kojem je, kako mediji izveštavaju, učestvovalo više institucija, romskih organizacija i Nacionalni savet romske nacionalne manjine u Srbiji (NSRNMS).

Problem lošeg položaja Roma u društvu mediji su analizirali i iz perspektive nedostatka obrazovanja, siromaštva i pridržavanja tradicije (dobra analiza Borba, 02.03. *Romi odrastaju čim prohodaju*, Politika, 08.04, *Knjiga umesto udaje*), a posebno je interesantan tekst iz Pressa - *Škola života* (17.12), u kojem se kroz vizuru romskog dečaka objašnjava zašto je za njega odlazak u školu “nemoguća misija”.

Mediji su objavili istraživanje organizacija Spasimo decu (Save the Children) i Centar za prava deteta o položaju romske dece u Srbiji, a posebnu pažnju privukao je podatak da čak njih 72% ne završi osnovnu školu. Slična istraživanja objavile su i organizacije UNDP i SDC (Švajcarska agencija za razvoj i saradnju). Organizacija Spasimo decu je u saradnji sa Gradom Suboticom predstavila i plan za inkluzivno obrazovanje Roma.

Tema više tekstova je odnos zaposlenih u Osnovnoj školi Jovan Cvijić prema učenicima Škole za obrazovanje odraslih Braća Stamenković, koji koriste njihove prostorije. U tekstovima se napominje da je deci koja su pohađala školu za odrasle bila ograničena komunikacija sa osnovcima, predstavnici osnovne škole čak su pokušali i da ih izbace iz prostorija, a najveći problem bio je što u jednom periodu uglavnom romskoj deci iz Škole za obrazovanje odraslih nisu dozvoljavali ni korišćenje

školskih toaleta.

Tokom 2006. u medijima je predstavljeno više projekata poput opismenjavanja i doškoloavanja odraslih u Somboru, pilot-projekta Ministarstva prosvete namenjenog školovanju nekvalifikovanih pripadnika romske nacionalne manjine ili osnivanja romskog vrtića u Vrbasu i uključivanja romskih asistenata u aktivnosti vaspitno-obrazovnog rada.

Stanovanje

Mediji izveštavaju da je komunalna inspekcija Novog Beograda donela rešenje o iseljavanju 26 porodica sa 103 člana iz nehygijenskog naselja u 70. bloku, uglavnom Roma raseljenih sa Kosmeta. S obzirom na to da bi te porodice u slučaju iseljenja ostale na ulici, organizovani su protesti, koji su izazvali reakciju državnih organa. Ponuđen im je alternativni smeštaj van Beograda, što su oni odbili. Neki mediji su objavili informaciju da je porodicama data nadoknada od strane investitora, koji su tu nameravali da grade objekte, što su Romi negirali. Takođe, pisano je i o konačnom iseljenju romskih porodica iz Šumatovačke ulice na Vračaru, koji su na kraju, uz pomoć policije i iseljeni.

Više medija objavljuje vest da je kontejnerima, namenjenim za stanovanje promenjena svrha i da će biti upotrebljeni za organizaciju društvenih klubova u romskim naseljima, gde će Romi moći da se informišu o svim preduslovima koji im omogućavaju uspešnu integraciju u društvo, dok vlasti i dalje iznose planove o izgradnji socijalnih stanova za sve ranjive grupe stanovništva.

U izveštajima medija govori se i o poplavi koja je ugrozila stanovnike naselja Goveđi Brod na Batajničkom drumu i naselja Mali Rit – London u Pančevu, koji su se našli u teškoj situaciji zbog ugrožavanja njihovih domova.

Nekoliko reportaža na senzacionalistički ili nekoraktan način opisuje život Roma. Glas javnosti (04.08), *Život na đubrištu*, objavljuje reportažu koja opisuje život Roma na deponiji u Vinči i *Zidovi upijaju Tamiš* (26.09, tekst u kojem autor, pišući o projektu obnove romskih kuća u Opoju, navodi da kada je namena pojedinih delova tih kuća u pitanju “šta je za ljude, a šta za svinje, moglo se zaključiti samo tako što tamo gde su svinje nema muzičkih uređaja”. Press (15.05) objavljuje reportažu *Karton siti u srcu velegrada*, gde novinar navodi da u naselju ispod Gazele živi 4.000 Roma srpske nacionalnosti i citira sagovornika koji kaže da “šiptarski Romi uvek prvi dobiju socijalnu pomoć”.

Romi su zbog uslova stanovanja održali više protesta poput onog u Ripnju u naselju Kablar, zbog nedostatka struje i vode, ili protesta u Krnjači, takođe zbog električne energije. Unija Roma Srbije je, prema pisanju medija, zatražila ostavku zamenice gradonačelnika Beograda, Radmile Hrustanović zbog neadekvatnog rešavanja problema Roma koji žive u neformalnim naseljima. U novnama se moglo pročitati i da je predstavljena publikacija *Uključivanje Roma u sistem*, gde je objavljeno da veliki broj Roma, koji žive u neformalnim naseljima nema dokumenta zato što za to nemaju osnovni preduslov – prijavu boravka.

Povodom Đurđevdana, objavljeno je više tekstova o proslavi tog praznika i pratećim ritualnim običajima, poput klanja jagnjeta u urbanim sredinama, odnosno kućama i stanovima, kao i u neformalnim naseljima (Vreme, Politika, Blic).

Siromaštvo

U 2006. godini objavljeno je značajno manje senzacionalističkih reportaža o siromaštvu u kojem Romi žive, već je akcent stavljen na prave probleme sa kojima se te porodice suočavaju (Glas javnosti, 21.05, *Da im je bar neka udžerica*; Blic, 02.08, *Detinjstvo u kontejnerima* i Pančevac, 21.07, *Od sapuna do fakulteta*). Dobra analiza aspekata koji dovode do siromaštva pripadnika romske nacionalne manjine, objavljena je povodom Svetskog dana Roma u Politici (08.04), *Ulična škola života*.

Mediji su pisali i o podeli pomoći, koju je opština Novi Beograd u saradnji sa OEBS-om dodelila

najugroženijim porodicama, kao i o pomoći Karitasa Romima u Kraljevu.

Zapošljavanje

U više izveštaja govori se o različitim programima zapošljavanja Roma, koje organizuju nadležni državni organi, strani donatori i druge organizacije i jasno se naglašava veza između lošeg obrazovanja, životnih uslova i nezaposlenosti. O zapošljavanju je u 2006. godini objavljeno samo 12 tekstova.

Zdravstvena zaštita

U medijima su predstavljene aktivnosti više beogradskih i novosadskog Doma zdravlja. Mobilna jedinica Doma zdravlja Palilula organizovala je zdravstvene preglede u romskom naselju Jabučki rit (Danas, 03.07, *U Jabučkom ritu kao u Africi*), DZ Simo Milošević sličnu akciju, ekipa DZ Voždovac obilazila je romska naselja, proveravala zdravlje romskog stanovništva i upućivala ih u osnovne higijenske navike, DZ Novi Sad je vakcionisao romsko stanovništvo, dok je u Orlovskom naselju sproveden program kontrole tuberkuloze.

Mediji izveštavaju i o projektima koji će biti realizovani u okviru konkursa Ministarstva zdravlja, čiji je cilj unapređenje zdravstvene zaštite Roma.

Rodna ravnopravnost

Problem dvostruke diskriminacije Romkinja – prema rodnoj i nacionalnoj osnovi i dalje je jedna od aktuelnih tema. Objavljuju se tekstovi koji skreću pažnju na taj problem poput (Politika 09.12) *Mužu daju celu platu, a za uzvrat dobiju – batine* ili (Vreme, 27.07) *Dvostruka diskriminacija*, gde se takođe objašnjava ovaj problem.

OEBS je najavio podršku projektima koji se odnose na romsku zajednicu i promovišu rodnu ravnopravnost, dok je u Nišu uveden prvi SOS telefon za pomoć žrtvama nasilja na romskom jeziku, pišu mediji.

Kultura

U oblasti kulture su i dalje zastupljeni afirmativni tekstovi. Mediji izveštavaju da je u Ateljeu 212 u organizaciji tadašnje HVB banke organizovano donatorsko veče za izgradnju teatra i kulturnog centra Suno e Romengo (Romski san) u Novim Karlovcima i predstavljaju prethodni rad tog teatra. O romskoj kulturi generalno, napisano je više tekstova, poput *Ravnopravni građani specijalnog reda* (Vreme, 07.09).

Više medija objavljuje tekstove koji promovišu novi album grupe Kal i intervju sa Draganom Ristićem, liderom te grupe (Politika, 27.03, *Rušenje stereotipa*), kao i najavu prvog albuma grupe Blek Panters i intervju sa vođom te grupe Tomom Jovanovićem. Takođe, u više tekstova pisano je o Šabanu Bajramoviću, Esmi Redžepovoj, Muharemu Srbezovskom i Olahu Vinceu. Posebna pažnja posvećena je dr Rajku Đuriću – njegovim razmišljanjima o kulturi, položaju Roma, istoriji i jeziku.

Predstavljeno je i nekoliko knjiga – Umetnost preživljavanja, Đelem, đelem lungone dromenca (Išao sam, išao drugim putevima) i Papirnati život, koja je svedočanstvo o životu 16.000 Roma u Beogradu. Pisano je o snimanju filma Hamlet na romskom jeziku, a novine su izveštavale i o Danima romske kulture, koji su organizovani u saradnji sa Francuskim kulturnim centrom i SDC-om i manifestaciji Život i kultura Roma u Srbiji.

Republička radiodifuzna agencija (RRA) donela je odluku o gašnju RTV Khrlo e Romengo, što je izazvalo reakciju čelnika ove stanice. Mediji su intenzivno pratili dešavanja povodom gašenja ove RTV i događaje koji su usledili: od daljih postupaka RRA do upada MUP-a u u prostorije Khrlo e Romengo.

2007.

Diskriminacija

Mediji uglavnom o slučajevima diskriminacije u 2007. godini izveštavaju u neutralnom tonu ili kritikujući diskriminatorsko ponašanje.

Pišu o zverskom i etnički motivisanom ubistvu maloletnog Roma Branka Nikolića u Boljevcu i prenose reakcije više organizacija i istaknutih pojedinaca romske zajednice, koji osuđuju “rasizam, ksenofobiju i nasilje u drušvu”.

Huligani su pretukli Roma u blizini Sportskog centra 25. maj, a prethodno su ga vređali i na njega bacali flaše i kamenje, a u odvojenom incidentu fizički i verbalno je napadnut i predsednik Demokratskog udruženja Roma, od strane vinovnika saobraćajne nesreće, pritom ga policijci, koji su vršili uviđaj, nisu zaštitili. U medijima su zabeleženi i napadi na Rome u zrenjaninskom naselju Dudare, naselju Padinska Skela, zatim napad navijača FK Rad na bazenu SC Banjica, gde su teško povređena dva Roma, napad na Novom Beogradu, gde su četiri mladića teško povredila romskog mladića, a huligani su napali i stanovnike naselja ispod Gazele.

U leskovačkom naselju Međa, na pojedinim kućama pripadnika romske nacionalne manjine ispisane su uvredljive poruke i nacrtani kukasti krstovi, na zidu kafane Klub Roma u Novom Sadu osvanuli su uvredljivi grafiti (potiv počinioca tog dela je podneta krivična prijava), na kući predstavnika Unije Roma Srbije u Kikindi su takođe osvanuli uvredljivi grafiti, kao i na porodičnoj kući u Borči.

Više medija prati priču u vezi sa SMS-ovima gledalaca, koji su prema stavu Pressa (14.02, *Rasizam na B92*) podsticali na međuetničku mržnju, a emitovani su tokom trajanja emisije Rom = Čovek na TV B92. Press je napao tu televiziju zbog navodnog širenja međunacionalne mržnje, a u polemiku su se uključili i drugi mediji (Vreme, Politika) i organizacije (uključujući i NUNS), koji su uglavnom kritikovali oba medija – B92 što je uopšte emitovao neprimerene poruke, a Press zbog “pilagođavanja” sadržaja tih poruka potrebama svog teksta u kojem kritikuje B92.

U medijima se može pročitati o više odvojenih slučajeva diskriminacije Roma. Trgovac je udario romsku devojčicu, misleći da je nameravala da ukrade lizalicu samo zbog nacionane pripadnosti, iako je posegla za novcem da plati, a romskoj deci u opštini Bojnik zabranjen je ulazak na bazen, pod izgovorom da je taj vid rekreacije namenjen samo „članovima kluba“, stanovnici Železnika protestovali su zbog mogućeg preseljenja Roma u njihovu opštinu (dobar primer - Politika 06.08, *Dom za vešanje*), dok je lokalna Skupština u Senti donela deklaraciju u kojoj se naglašava da to mesto ne želi da prihvati naseljavanje Roma sa Kosova, vraćenih prema Sporazumu o readmisiji u Srbiju, što su državni zvaničnici osudili. Sličan slučaj desio se i u opštini Sivac. Većina medija i predstavnici pojedinih stranaka osudili su izjavu predsednika opštine Topola, koji je najavio da će „buduće romsko naselje u tom gradu biti opasano žicom“. Više slučajeva protiv diskriminacije dobilo je sudski epilog - Četvrti sud osudio je na uslovnu kaznu zatvora radnika splava Akapulko, koji nije dozvolio ulazak Romima na taj splav, dok je sud u Nišu doneo dve presude – protiv skinhedsa koji su napali Roma, na uslovnu kaznu zatvora i isplatu materijalne nadoknade i protiv četiri napadača na Rome koji su osuđeni na po godinu dana zatvora. List Vreme (23.08) je u tekstu *Do kraja nasilja* na dobar način analizirao opšti stav društva prema Romima i istraživao vezu učestalih napada na Rome sa namerom vlasti u Beogradu da raseli romske porodice koje žive ispod Gazele. Zbog napada na Rome, zabrinutost je izrazio i OEBS, a Savet Evrope i Evropska komisija započeli su kampanju za suzbijanje predrasuda i stereotipa o položaju Roma u društvu pod nazivom Dosta!

Izveštava se i o problemima bračnog para iz Leskovca, koji više godina nije uspeo da usvoji dete. Oni su tvrdili da ih je Centar a socijalni rad diskriminisao zato što su Romi (Danas, 08.02, *Romima onemogućeno da usvoje srpsko dete*).

Tekstovima, u kojima mediji opominju javnost da nasilje mora da se suzbije, obeležava se deseta godišnjica smrti dečaka Dušana Jovanovića, kojeg su skinhedsi pretukli do smrti samo zato što je Rom. Prati se i postavljanje spomen ploče ovom romskom dečaku i dešavanja u vezi sa ubicama, kojima je smanjena prvobitno izrečena kazna od 10 godina zatvora.

Mediji su pisali i o slučaju koji se desio u Pančevu, gde je romska devojčica lakše povređena, tako što ju je, prema izjavama nekih očevidaca, kolima udario komunalni inspektor, koji j tom prilikom uzvikivao “gazi Cigane, gazi tezge”. Novinari prate zdravstveno stanje devojčice i postupak protiv inspektora, kao i različite objave organizacija (uključujući i romske), koje su stale u odbranu inspektora tvrdeći da je čitava priča konstruisana i da je on lažno optužen iz osвете (analiza svih činjenica – Pančevac, 10.08, *Događaj koji nije potresao samo buvljak*).

Najveću pažnju, svakako je privukla polemika u Skupštini Srbije, kada je poslanik DSS-a Marko Jakšić rekao tadašnjem poslaniku DHSS-a Vladanu Batiću da ga “provocira svojim romskim i ciganskim mentalitetom”. Zbog te neodmerene izjave, razvila se polemika u medijima, a Jakšić je onda, pravdajući se rekao i da “Batić prodaje veru, k’o Ciganin konja” i da „nije mislio na Rome kao narod, već na ciganski mentalitet“. Svi mediji i političke grupacije osudili su ovaj ispad poslanika DSS-a (Danas, 28.09, *Rasizam u skupštini*; Press, 27.09, *Od Skupštine napravili WC*; Dnevnik, 28.09, *Kazna po meri ovakve Skupštine*).

Crna hronika

Većina medija pisala je o počinocima različitih krivičnih dela, uglavnom ne propuštajući priliku da navede nacionalnost počinioaca, ukoliko je romske nacionalnosti:

- Večernje novosti (17.02), *Lopovi prekinuli vezu* – u tekstu se navodi da su telefonske linije na Savskom Vencu bile u prekidu i da su “krivci za to Romi, koji su, kako bi prodali bakar, isekli delove telekomunikacionih kablova”.
- Press (17.02) *Opljačkao apoteku*, navodi se da je osoba romske nacionalnosti opljačkala apoteku i *Ukradeni Reno gurnuli u Dunav* (06.06), napisano je da je grupa maloletnih Roma ukrala Reno 4 i posle nekoliko dana ga je ostavila u reci.
- Kurir (31.03) *Dete opljačkalo prodavnicu*, ističe se da je *dete* romske nacionalnosti.
- Politika, Press, Večernje novosti, Glas javnosti, Dnevnik navode da je za napade i razbojništva u Pančevu osumnjičena grupa Roma
- Press, Kurir, Glas javnosti – u tekstu ističu da je zlataru u Sokobanji opljačkao Rom
- Gotovo svi mediji izveštavaju o “napadaču romske nacionalnosti”, koji je prvo silovao devojku u butiku na Vračaru, a dva dana kasnije je, uz pretnju nožem, opljačkao radnju na Voždovcu i prate priču od prvog zločina pa sve do hapšenja nekoliko dana kasnije, ne propuštajući da navedu nacionalnost napadača. List Politika je, odgovarajući na protest potpredsednika Svetskog parlamenta Roma Dragoljuba Ackovića, pokušala da taj manir opravda “lakšom identifikacijom napadača” (*Opis otkriva napadača*, 29.09).

U incidentima ili nesrećama u kojima su učestvovala romska deca, veoma često se spominje i nacionalnost i puno ime i prezime žrtve, bez vođenja računa o zaštiti identiteta maloletnih lica, što je obaveza medija:

- U više izveštaja govori se o eksploziji u Bujanovcu, kada su povređena tri maloletna deteta (dva romske nacionalnosti); Blic ne navodi ni identitet ni nacionalnost žrtava, Glas javnosti i Večernje novosti samo nacionalnost, dok Politika navodi oba podatka (21.01, *Povređen dečak*), s tim što u tekstu stoji da je žrtva samo romski dečak.
- Politika, Press i Danas pišu o inicidentu u kojem je teško povređen desetogodišnji dečak romske

nacionalnosti, koji je stao na nagaznu minu na vojnom poligonu u Velikom Gradištu i navode i nacionalnost i identitet. Blic je izveštavao o istoj nesreći bez otkrivanja identiteta.

- U izveštajima o napadu nožem na romskog dečaka u Skadarliji izveštavalo je više medija, a u listu Press (11.05), navedeni su i identitet i nacionalnost

- Kurir (13.12), *Prodavačica prebila seksualnog manijaka*, ponovo se navodi da je u pitanju Rom. Mediji izveštavaju da je u više odvojenih požara stradalo nekoliko naseobina u kojima žive Romi, poput naselja pored Starog sajmišta, Gorenjeg Milanovca, gde je 6 porodica izgubilo domove, Požarevca u kojem je izgorelo naselje u kojem je živelo 160 osoba interno raseljenih sa Kosova.

Više izveštaja odnosi se na ubistvo romskog mladića Branka Nikolića, kojeg su četiri maloletnika mučili, ubacili u kanal i ubili, u kojima se spekuliralo o motivima za ovaj zločin.

Pažnju je privukao incident u kojem su Romi pretukli mušku osobu na Novom Beogradu zato što je, kako tvrde, prethodno na njih puštao pse koji su izujedali četvorogodišnje dete, a sve u nameri da ih iseli, kao i potera za sedmogodišnjim blizancima romske nacionalnosti iz naselja Veliki rit u Novom Sadu.

Obrazovanje

Ministarstvo prosvete i OEBS su najavili u medijima realizaciju projekta Romski asistent, a značaj tog projekta je, iz ugla samog asistenta najbolje objašnjen u tekstovima (Press, 12.01) *Pomoć u školi* i (Politika, 30.01) *Romski asistenti u osmoletkama*.

U velikom broju izveštaja analiziraju se problemi sa kojima se romska deca susreću prilikom upisa u škole, a poseban akcenat stavljen je na loše znanje srpskog jezika. Takođe, mogla se pročitati i vest da je Ministarstvo prosvete uputilo preporuku da predstavnici romske zajednice treba da budu u komisijama za upis u prvi razred osnovne škole, kako bi se što manje malih Roma školovalo u specijalnim školama. Kao osnovni problem istaknut je način na koji se sprovode testovi, a koji su prema rečima više sagovornika, eliminatorni. U istom kontekstu bilo je reči i o dodatnom obrazovanju romske dece školskog uzrasta u čitavoj Srbiji, uz analizu svih problema koji usporavaju njihov napredak u školama, a jezička barijera ponovo je apostrofirana kao jedan od najvećih problema.

Projekat Inkluzija romskih učenika u srednjim školama u AP Vojvodini, koji traje četiri godine i vredan je 850.000 evra, najavljen je u medijima; IV Vojvodine i Fond za obrazovanje Roma dodelili su 355 stipendija za romske srednjoškolce, koju su, prema pisanju medija dobile i tri učenice gimnazije u Indiji.

Šezdeset troje romskih studenata koji studiraju na teritoriji Vojvodine primili su stipendije koje im je zahvaljujući Savezu za integraciju Roma i Romskoj partiji obezbedio pokrajinski Sekretarijat za obrazovanje i kulturu, takođe su izvestili mediji.

Ministar za rad i socijalnu politiku uručio je romskoj deci u Kraljevu 230 kompleta knjiga, dok je OEBS donirao ukupno 1.100 kompleta za romske đake.

Mediji pišu da je završen ogledni program Funkcionalno osnovno obrazovanje odraslih Roma, u okviru projekta osnovnog obrazovanja odraslih Nacionalne službe za zapošljavanje, Ministarstva prosvete, Instituta za pedagogiju i andragogiju u Beogradu i Službe za ljudska i manjinska prava. Takođe, u Krnjači je realizovan i projekat Kompiuterske stvaraoalice, prvenstveno namenjen romskoj deci, koja su mogla više da saznaju o mitovima i legendama o Romima, jeziku i dijalektima Roma u Srbiji, muzici, običajima, nošnji, religiji, zanatima i veštinama, ali i o mogućnostima za školovanje.

Mediji su pratili i uručivanje kompleta udžbenika učenicima prvog razreda Srednje škole za decu oštećenog sluha, Delfini Ferizović, koja živi u naselju ispod Gazele. Ministar prosvete, koji ju je posetio u naselju u kojem živi, najavio je da će Delfina dobiti i stipendiju (Danas, 21.09, *Knjige za*

budućeg pisca, Politika, 22.09, *Delfinina prva šivaća mašina*).

Večernje novosti su u tekstu *Nije život samo pesma* (01.01) predstavila Rajka Ranka Jovanovića iz Deronja i njegovu prosvetiteljsku misiju obrazovanje Roma.

U više tekstova kritički je pisano o diskriminaciji romske dece u školama – u Surčinu je, na primer Savet roditelja škole 22. oktobar zahtevao da se “romska deca izdvoje u posebno odeljenje, zbog slabijeg praćenja programa”, a sličan zahtev postojao je i u bujanovačkim osnovnim školama. Problem je postojao i u školi Petefi Šandor u Bečeju, o čemu je pisao Bečejski mozaik u tekstu *Kome smetaju deca?* (19.10).

Stanovanje

Najveću pažnju medija u 2007. privukli su planovi vlasti Beograda da rasele stanovnike naselja ispod mosta Gazela. Prvobitno izveštavaju o popisu žitelja tog naselja – na koji način se vrši, ko su članovi popisne komisije i koji su planovi Grada. Međutim, nastala je velika polemika u medijima zato što čelnici Beograda nisu želeli da objave rezultate popisa, što, prema mišljenju romskih partija, ostavlja prostor za manipulaciju. Postavljalo se pitanje i da li gradska uprava ugrožava prava stanovnika tog naselja i da li se čitav posao preseljenja odvija transparentno. Naredne informacije odnose se na odlaganje datuma preseljenja za šest meseci, kao i određivanje lokacije za buduće naselje, a medijima nisu bili ni jasni uslovi pod kojima će se u budućnosti dodeljivati stanovi. U nekoliko novina mogla se pročitati informacija i da se predsednik opštine Palilula protivi doseljavanju Roma na tu opštinu. U Pressu su objavljena dva teksta sa krajnje diskriminišućim naslovima – *Romska posla* (11.08) i *Cigani lete na periferiju* (13.10), u Glasu javnosti reportaža koja obiluje stereotipima – *Sele nas k'o neke Cigane*, dok je nasuprot, u Vremenu objavljena dobra analiza *Popisivanje otpisanih* (09.08).

U 2007. je bilo reči i o raseljavanju romskih porodica sa lokacije budućeg Univerzitetskog naselja, odakle su Romi na kraju i pomereni.

Pisano je i o uslovima života u više romskih naselja – objavljena je reportaža o naseobini u okviru Centra za opekotine, plastičnu i rekonstruktivnu hirurgiju u Zvečanskoj ulici u Beogradu, a problem je iznet iz ugla uprave te bolnice (Večernje novosti, 08.08, *Udžerice u bolnici*), pisano je o iseljavanju Roma iz baraka u Bokeljskoj ulici na Vračaru, kao i o problemima stanovnika romskog naselja Mali Rit – London u Pančevu. Objavljeno je i da je opština Kula kupila tri kuće namenjene Romima, a novosadski mediji prate i kritikuju grupu Roma koji svakodnevno menjaju lokacije na kojima borave, koji su se doselili iz manjih gradova i tokom zime “menjaju metle za akumulatore”.

Siromaštvo

Više reportaža objavljeno je o siromaštvu u kojem romske porodice žive i analizirano je kako mogu izaći iz začaranog kruga siromaštva, obrazovanja, stanovanja i zdravlja. Još uvek se mogu pročitati tekstovi koji obiluju stereotipima poput (Glas javnosti, 21.03) *Čekajući Jocu Ciganina*, ali se čak i u istom mediju mogu pronaći i tekstovi koji na pravi način oslikavaju egzistencijalne probleme Roma – *Pacovi noću napadaju decu* (22.09) ili u Građanskom listu (tekst o uslovima života u naselju Veliki rit, 27.01), *Jedina želja – pobeći sa margine*.

Izveštavano je i o humanitarnim akcijama – Crveni krst poslao je romsku decu na letovanje u Crnu Goru, u akciji Pružena ruka Radija Beograd 202, podeljena je pomoć stanovnicima naselja ispod Gazele, dok su deca iz Nemačke i Velike Britanije poslala romskoj deci iz Srbije 4.500 paketića, koji su podeljeni posle predstave u Sava centru.

UNICEF je objavio istraživanje u kojem je navedeno da se sva deca koja žive u romskim naseljima mogu smatrati socijalno isključenom i ugroženom, a prema istraživanju UNHCR-a romska zajednica je najugroženija među svim interno raseljenim.

Zapošljavanje

Mediji u većoj meri nego prethodnih godina prate programe zapošljavanja Roma. Američka fondacija ADF je, u okviru jednog od programa samozapošljavanja poklonila članovima romske zadruge 10 plastenika; Sekretarijat za obrazovanje u saradnji sa nevladinom organizacijom Humanost i narodnim univerzitetom Sopot organozovao je obuku 30 Romkinja iz socijalno najugroženijih sredina za frizerski zanat (Politika, 20.09, *Frizerskim zanatom do samostalnosti* – dobra reportaža); udruženje Otvoreno srce, koje ima sklopljene sporazume sa više kompanija o zapošljavanju Roma, a Nacionalna služba zapošljavanja objavila je javni poziv za zapošljavanje ugroženih grupa stanovništva, uključujući i Rome, izveštavaju mediji.

Zdravstvena zaštita

Kada je zdravstvo u pitanju, skoro svi mediji prenose upečatljiv podatak, iznet na okruglom stolu romskih NVO, da samo 1 od 100 Roma doživi 60 godina zbog uslova u kojima ova nacionalna zajednica živi.

U Vremenu je urađena analiza uzroka slabe zdravstvene zaštite Roma u kojoj su predstavljeni svi faktori koji dovode do zapuštanja zdravlja (*Živeti pod svojim imenom*, 07.06), a istom temom se bavio i Press (07.03) u reportaži *Živo blato*, gde se opisuje sa kojim se sve problemom susreću Romi kada im zatreba zdravstvena zaštita, a lekari ne žele da im pruže pomoć zato što ne poseduju zdravstvenu knjižicu.

Većina medija prenela je informaciju da prema istraživanju Oksifama 24% romske dece u Srbiji nikada nije pilo mleko i jelo mlečne proizvode.

Predstavljen je i projekat DZ Novi Sad, koji je organizovao mobilne timove koji su pregledali stanovnike šest naselja u kojima pretežno žive Romi.

Rodna ravnopravnost

Pokrajinsko Izvršno veće organizovalo je regionalnu konferenciju o položaju Romkinja u Srbiji, a mediji su izveštavali i o više odvojenih projekata podrške romskim ženama.

Readmisija

Mediji u 2007. u čak 45 tekstova izveštavaju o problemima sa kojima se suočavaju Romi deportovani u Srbiju, prema Sporazumu o readmisiji (Blic, 14.08, *Ta magična reč azil* i Danas, 01.11, *Da mogu, opet bi otišli*).

Posebnu reakciju medija izazvala je polemika koja je nastala posle izjava predsednika DSVM-a, koji se pobunio protiv zahteva zvaničnika da se Romi, vraćeni u Srbiju, usmeravaju ka opštinama na severu Vojvodine i da se njihova naselja grade ili legalizuju o trošku države. Na njegove izjave reagovali su ministar infrastrukture Velimir Ilić i direktor Službe za ljudska i manjinska prava Vlade Srbije Petar Lađević, a posebno predsednik Romske partije, narodni poslanik Srđan Šajn, koji je za govornicom Skupštine Srbije pozvao MUP i Tužilaštvo da ispituju da li predsednik DSVM-a širi nacionalnu mržnju i netoleranciju. Sličan stav, kao i Agošton izneli su i Ištvan Pastor i predstavnici opštine Senta. Mediji su uglavnom neutralno ili kritikujući stav Agoštona prenosili ove događaje.

U nekoliko izveštaja bilo je reči o više romskih porodica iz Banata koje su zatražile politički azil u Rumuniji zbog siromaštva ili nemogućnosti integracije, posebno osoba koje su prethodno deportovane u Srbiju.

Kultura

Izvođenjem predstave Nije sve kao što izgleda, otvoreno je prvo romsko pozorište u Evropi Suno e Romengo (Romski san), prenose mediji.

Romski mladići, deportovani iz zemalja zapadne Evrope, okupljeni su u okviru projekta Rpoint, koji

treba da pomogne da se lakše prilagode životu u Srbiji. Mediji izveštavaju da se u okviru projekta okupljaju u hip-hop grupe, kako bi repovali na više jezika. Završen je projekat Kultura u pokretu organizacije Lajthaus centar iz Beča tokom kojeg su mladi (neromske nacionalnosti) iz Novog Sada i mladi koja žive u novosadskom naselju Bangladeš učestvovali na umetničkim radionicama i diskusijama.

Na venecijanskom bijenalu, u okviru nacionalnih paviljona, prvi put je predstavljen i Romski paviljon, projektom Paradise lost (Izgubljeni raj), pisali su mediji. U izveštajima se moglo pročitati i da su održani Drugi međunarodni festival kulture Roma, Romart, Prvi festival romske omladine u klasičnoj muzici kao i da je u Čačku otvorena izložba o životu Roma u Srbiji autora Đuzepea Salerna.

Mediji su objavili i vest i da su glumcima-amaterima iz Smedereva uskraćene italijanske vize. Trebalo je da glumci putuju u više italijanskih gradova kako bi izveli predstavu Prosjačka opera u okviru projekta Nomad scena.

Mediji i dalje izveštavaju o stanici Khrlo e Romengo, koja je praktično ugašena i sukobu sa Republičkom radiodifuznom agencijom (RRA).

2008.

U 2008. se značajno povećao broj tekstova o Romima, a posebno je izveštavano o oblastima stanovanja (155 tekstova) i obrazovanja (138).

Diskriminacija

Mediji izveštavaju o više etničkih ispada uperenih protiv Roma, poput napada na pripadnike ove nacionalne zajednice u Vranju, sknavljenju grobalja u Vranju i Lebanu, pisanju neonacističkih grafita i crtanju kukastih krstova na školama u Kraljevu, Kikindi i Beogradu, kao i o isticanju crnog barjaka sa kukastim krstom i natpisom "Smrt Romima" na nedovršenoj zgradi Rektorata u Novom Sadu.

Više izveštaja odnosi se i na konačnu presudu Okružnog suda u Požarevcu, kojom je maloletnom dečaku romske nacionalnosti dosuđeno 550.000 dinara zbog seksualnog zlostavljanja koje je nad njim izvršio drugi maloletnik.

Kurir u tekstu *Romi kršteni na stočnoj pijaci* od 29.04, piše o događaju iz Čačka, gde su predstavnici lokalne grupe građana krstili svoje sugrađane romske nacionalnosti na stočnoj pijaci i to predstavili kao "brigu o Romima". Taj čin su najoštrije osudili svi pripadnici lokalnih vlasti.

Mediji izveštavaju o više slučajeva zlostavljanja Roma od strane policije, poput incidenta u naselju Romske rupe u Rumi, gde su, prema navodima stanovnika naselja, pripadnici MUP-a maltretirali decu Romske nacionalnosti. Najveću pažnju medija ipak je privukao slučaj prebijanja dvojice mladića romske nacionalnosti u policijskoj stanici u Kuršumliji. Prema izveštajima, oni su pretučeni kako bi priznali krivično delo koje nisu počinili, odnosno za koje su, samo nekoliko sati po prebijanju, pronađeni pravi krivci. Svi izveštaji sadrže izjave aktera i prate slučaj od privođenja mladića pa sve do suspenzije policajaca i podizanja optužnice protiv njih, nedvosmisleno osuđujući takvo ponašanja policije. Jedini izuzetak je tekst Politike (09.08. *Dva Roma pretučena zbog krađe za koji tvrde da nisu počinili*), gde se u naslovu navodi da Romi "tvrde" da nisu počinili zločin, umesto da stoji da ih je policija oslobodila svake sumnje.

Mediji (Press, Politika, Blic, Večernje novosti, Danas, Kurir, Glas javnosti, Dnevnik) u 2008. godini nastavljaju da izveštavaju o planovima vlasti Beograda da presele stanovnike neformalnog naselja ispod mosta Gazela u socijalne stanove koji treba da se izgrade u Ovči. Prema već postojećoj praksi žitelja naselja Kamendin, dr Ivana Ribara, Železnik i Veliki i Mali Mokri Lug, koji su ranije protestovali protiv doseljavanja Roma u njihov kraj i stanovnici Ovče su organizovali krizni štab i oglašavali se u medijima protestujući protiv najavljenog preseljenja. O ovoj temi objavljeno je više desetina tekstova u kojima se mogu pročitati diskriminišući stavovi predstavnika građana Ovče, a pojedini mediji su i svojim stavom i odabirom sagovornika samo doprineli diskriminaciji sugrađana romske nacionalnosti i produbljuvanju etničkog jaza (Politika, 23.08, *Rumuni biraju komšije*, Večernje novosti – serija jednostranih tekstova od 25. do 27.11, *Džipsi mahala, ne hvala; Mutno i na obali Dunava; Iz geta u geto*). Analitički tekst koji kritikuje ovakav model ponašanja građana objavljen je u NIN-u (23.10, *Rasizam na lokalno*). Svi štampani mediji u više navrata preneli su stav predstavnika rumunske nacionalne manjine, koji su se protivili doseljavanju Roma u Ovču pozivajući se na član 78. Ustava Srbije, prema kojem je „zabranjeno preduzimanje mera koje bi prouzrokovale veštačko menjanje nacionalnog sastava stanovništva na područjima gde pripadnici nacionalnih manjina žive tradicionalno i u značajnom broju”, odnosno isticali su da bi doseljavanjem Roma bila ugrožena njihova nacionalna zajednica. Takođe, novinari su se u više tekstova bavili i ponašanjem stanovnika naselja ispod mosta Gazela, koji navodno ne žele da se presele, tvrdeći čak i da oni “ucenjuju gradsku vlast”, “ne žele da plaćaju struju kad se presele” i “ne žele stanove, već isključivo kuće u kojima bi živeli” i na taj način “nanose ogromne gubitke gradu” (24.09, Kurir, *Ucenjuju Beograd!*; Glas javnosti, *Romi ucenjuju grad*). Sagovornici od kojih mediji uzimaju izjave iznose razne tvrdnje, između ostalog spekulišu i u vezi sa sredstvima koja su potrebna za izgradnju socijalnih stanova, navodeći da će izgradnja koštati čak i do 200 miliona evra, kao i da Grad samo prebacuje probleme sa lokacije na lokaciju, ponašajući se kao da su naselja na levoj obali Dunava “kanta za đubre”, što je krajnje neprikladna insinucija koja, bez jasne ograde autora teksta, ne bi smela da bude objavljena. Izjavu koordinatora Lige za dekadu Roma Osmana Balića, koji iznosi podatak da među 29.000 zaposlenih u državnoj administraciji nema Roma, što je, prema njegovom mišljenju, posledica diskriminacije ovog naroda, preneli su gotovo svi štampani mediji.

Crna hronika

Glas javnosti u tekstu *Kradu deca i trudnice* (12.01) piše o krađama sirovine u RTB Bor i prenosi izjave sagovornika da su kradljivci uglavnom Romi. Sličan tekst se može pročitati i u Kuriru, gde je takođe navedena nacionalna pripadnost kradljivaca.

Tokom 2008. godine nastavlja se trend spominjanja nacionalne pripadnosti osumnjičenih za razna krivična dela ukoliko su to Romi i posebno isticanje njihove nacionalne pripadnosti u naslovu teksta. Primeri su tekst objavljen u Kuriru 22.02 *Polupismeni Romi falsifikovali novac*, gde se autor dodatno čudi kako su Romi uspeli da falsifikuju novac uz pomoć kompjutera, s obzirom na činjenicu da imaju slabo formalno obrazovanje, zatim objave u istom listu (06.03) *Grupa Roma opljačkala pumpu i Rom opljačkao poštu* (13.08). Primer lošeg izveštavanja su i tekstovi (Večernje novosti, 26.08) *Komšija golobradi manijak* i *Iz obesti iglom izbo prolaznice* (Večernje novosti 07.11) – podnaslov: *Pomahnitali romski dečak beskućnik napao tri žene na pančevačkim ulicama* ili više izveštaja o tuči u jednom horgoškom lokalno gde se bespotrebno ističe nacionalna pripadnost aktera. Gotovo svi mediji izveštavaju o obračunu u Nišu, gde je “više lica romske nacionalnosti povređeno, a dva lica su izgubila život”, dok jedino Blic u tekstu *Obračun u Beograd mali* (02.06) ne spominje nacionalnu pripadnost aktera događaja. Posebno se ističu tekstovi u kojima mediji citiraju predstavnike policije, koji daju

paušalne ocene poput ove da “su Romi populacija koja vrši veliki broj krivičnih dela i to najčešće krađa” (izjava komandira policijske stanice Novi Beograd), a koje dalje produbljuju netoleranciju prema Romima u celini. U izveštajima Glasa javnosti (22.10, *Bubi napao mečku*) i Kurira (*Konj uništio mercedes*), izveštači ne poštuju ni novinarski kodeks zaštite maloletnih lica, navodeći ime i prezime maloletnog dečaka koji je izazvao saobraćajnu nesreću, kao i njegovu nacionalnost.

Kao i prethodnih godina, više izveštaja se odnosi na požare u naseljima u kojima žive Romi. Mediji takve vesti redovno prenose, često i u vidu reportaža. Najviše je pisano o požarima u naselju ispod Gazele, naseljima na Novom Beogradu i Vidikovcu, kao i u zrenjaninskom naselju Dudara, gde su poginula dva dečaka.

Mediji u više tekstova izveštavaju o prebijanju mladića romske nacionalnosti u Vranju, kojem su huligani, zato što nije imao da im da cigarete, naneli teže telesne povrede.

Obrazovanje

Mediji prate iste aktivnosti kao i prethodnih godina, poput Škole romologije ili različitih projekata uključivanja romske dece u društvo, kao i efekat uključivanja romskih asistenata u nastavu (dobar primer: Politika, *Prva slova i tablica množenja sa tri učitelja*, 10.03) i izveštavaju o projektu u oblasti obrazovanja, koji sprovodi Sekretarijat za socijalnu i dečju zaštitu Grada Beograda, vrednom 8 miliona dinara. Štampa prvi put posvećuje više pažnje Romima, koji su uspešni studenti ili đaci i na pravi način predstavlja njihov rad (*Stvaranje intelektualne romske elite*, Dnevnik, 14.04, Građanski list, *Nisam prosio, nego učio*, 26.08, Večernje novosti, *Znanjem stavrio san*, 29.12), kao i o problemima romske dece koja se neosnovano upućuju u specijalne škole. U tekstovima se može pročitati i koje se sve aktivnosti u sferi obrazovanja Roma sprovode - poput stipendija, afirmativnih mera za upis romske dece u srednje škole ili programa za obrazovanje odraslih, prvenstveno u Vojvodini, kao i koji se sve posebni programi sprovode širom Srbije (Blic, 08.08, *Hrana i znanje za siromašnu decu*, Narodne novine, 04.08, *Matematika za - samopouzdanje*).

Posebna pažnja poklanja se informaciji da su deca iz naselja ispod Gazele pohađala specijalno osmišljen program predškolskog obrazovanja, kako bi se bolje pripremila za polazak u školu i uključila u zajednicu (veliki broj izveštaja i reportaža). Tokom višemesečnog programa, preko 127 mališana romske nacionalnosti imalo je priliku da bolje savlada srpski jezik i stekne radne navike, a pred polazak u školu OEBS ime je donirao školske knjige, pribor i odeću.

U više tekstova može se pročitati informacija da će, prema odluci Ministarstva prosvete (kao deo projekta u okviru Dekade Roma), đaci osmog razreda romske nacionalnosti imati povlastice prilikom upisa u srednje škole, odnosno da će svim kandidatima koji polože prijemni ispit biti dodato 30 bodova kako bi mogli da se upišu u željene škole, zatim saopštenje Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje da je zahvaljujući programu stipendiranja romskih đaka, njihov broj u školskim klupama udvstručen, kao i vest da je Ministarstvo prosvete u osnovne škole uvelo romski jezik kao izborni predmet.

Stanovanje

Reportaže koje oslikavaju način na koji Romi stanuju uglavnom su drugačije koncipirane u odnosu na prethodne godine. Novinari ne pišu isključivo senzacionalističke tekstove koji obiluju stereotipima, već u značajnoj meri nastoje da prikažu probleme sa kojima se Romi suočavaju i način na koji im se može pomoći (dobar primer: Blic, 21.02, *Kad nisu u centru o njima niko ne brine*, redak primer reportaže koja obiluje stereotipima: Vranjske 26.06. *Nakadeno selo*). Jedino posebno treba izdvojiti uvredljiv i diskriminišući tekst iz Građanskog lista (07.08) *Romi napravili haos, niko nadležan!*

I dalje se, čak i kada je u istoj temi (sadržaju teksta) reč, mogu pronaći različiti pristupi: 05.03 - *Danas - Asfalt samo za „bela“ naselja, a otrov pored kuća* - dobar izveštaj. U citatu jednog od sagovornika,

Roma, reč "ciganske" koju je upotrebio stavljena je pod navodnike i u kontekstu je ukazivanja na diskriminaciju ("neće da asfaltiraju naše ulice zato što su ciganske"), Dnevnik - *Mlogo sam, brate, i tužan i besan* - ista tema, isti sagovornici, osim što je u Dnevniku, u citatu, više puta ponovljena reč "Cigani" bez navodnika uz dosta kolokvijalnog govora.

Mediji prate najavu čelnika grada Kruševaca da će romska naselja u tom gradu u većoj meri biti legalizovana, dodelu 10 kuća Romima iz Sivca i Crvenke, smeštanje 17 romskih porodica u montažne objekte sa strujom i vodom u Ripnju, protest stanovnika romskog naselja u Požegi, kojima je isključena struja koju nisu plaćali godinama zato što su im „neki socijalisti iz Elektrodistribucije, koji su dolazili u naselje rekli da glasaju za listu SPS -a i da posle toga neće plaćati struju" i nastavljaju da izveštavaju o iseljavanju romskih porodica iz baraka u Bokeljskoj ulici u Beogradu.

Veliki broj izveštaja odnosi se na "pravno nevidljive osobe", odnosno, pretežno lica romske nacionalnosti, koja nemaju nikakva lična dokumenta, niti prijavu boravka. Najviše je bilo reči o aktivnostima NVO Praksis, koja je u okviru projekta socijalne inkluzije i pristupa ljudskim pravima, takvim osobama pružala pravnu pomoć.

Siromaštvo

Više izveštaja s početka godine odnosi se na pomoć romskim porodicama u vidu ogreva, koja je dopremljena u više naselja, a koju su donirali opština Novi Beograd, organizacija Mreža, Vlada Nemačke, Narodna kancelarija predsednika Srbije i drugi, kao i o obezbeđivanju sredstava za letovanje socijalno ugrožene i dece romske nacionalnosti u Baošićima, nešto kasnije.

Mediji su preneli i najavu tadašnjeg potpredsednika Vlade Božidara Đelića da će "država za smanjenje siromaštva Roma u 2009. godini izdvojiti 1,2 milijarde dinara" i podatke iz istraživanja UNICEF-a o lošim uslovima života romske dece, koja su uglavnom ugrožena siromaštvom.

Za razliku od prethodnih godina, i reportaže o siromaštvu imaju uglavnom drugačiji ton i poruku, odnosno pojedini mediji nastoje da prikažu i primere dobre prakse, gde pojedinci, uprkos lošim životnim uslovima preduzimaju neophodne korake da poboljšaju svoj položaj (Sloboda, 12.04, *Život u 16 kvadrata*). I dalje, ali u manjoj meri, postoje i senzacionalistički tekstovi, a jedina objava u kojoj se novinar bavi temom siromaštva, a u kojoj se Romi diskriminišu je komentar objavljen je u Pressu, 18.05, *Tuga i opomena*, gde autor, osim što iskazuje nerazumevanje prema potrebi romskog naroda da ne bude nazivan "Ciganima", ističe i da svi Romi žive u straćarama od kartona i sakupljaju sekundarne sirovine.

Zdravstvena zaštita

Mediji tokom 2008. godine svojim čitaocima predstavljaju različite projekte u Čačku, Kikindi, Loznici, Sremskoj Mitrovici i Rumi, koji se realizuju u okviru konkursa Ministarstva zdravlja. Cilj ovih projekata je edukacija i unapređenje zdravlja Roma. Takođe, štampa posebnu pažnju posvećuje i javnom pozivu Ministarstva zdravlja za zapošljavanje na period od godinu dana romskih zdravstvenih medijatora, koji će raditi kao posrednici između zdravstvenih institucija i romske zajednice. Novine pišu i o projektu postavljanja pokretnih domova zdravlja u neformalnim romskim naseljima.

Zapošljavanje

Više tekstova posvećeno je projektu Pokrajinskog sekretarijata za rad, kojim je omogućeno samozapošljavanje 30 Roma u 16 novoosnovanih preduzeća i radnji, kao i osnivanju preduzeća za preradu sekundarnih sirovina Ekoprogres, koje treba da zaposli i do 280 pripadnika romske nacionalne manjine. U tekstu (NIN, 07.08) *Izlazak iz geta* sumiraju se rezultati svih aktivnosti koje su za cilj imale poboljšanje života Roma u Vojvodini, posebno u oblasti zapošljavanja. Autorka i sagovornici došli su do zaključka da je to dobar put da se značajno popravi položaj Roma. U izveštajima u kojima je glavna

tema zapošljavanje Roma, ističe se i aktivnost Ministarstva poljoprivrede, koje je obezbedilo 40 miliona dinara za podsticanje ekonomskog razvoja poljoprivrednika romske nacionalne zajednice. U više projekata javnih radova obezbedeno je zaposlenje za Rome - Ministarstva zdravlja, koje je uručilo deset ugovora za sprovođenje javnih radova na teritoriji Beograda i cele Srbije, kojim će privremeno zaposliti 689 socijalno ugroženih osoba i Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja, kojim će biti zaposleno 226 radnika. Mediji su izveštavali o žalbi koju su uputile romske organizacije Ministarstvu ekonomije, zato što ni jedan njihov projekat u oblasti zapošljavanja nije prihvaćen.

Takođe, više tekstova posvećeno je različitim programima obuke, kojima se nezaposlenim Romima omogućava sticanje određenih veština i lakši pristup tržištu rada.

Rodna osnova

O diskriminaciji prema rodnoj osnovi najviše su pisali vojvođanski mediji. Bečejski mozaik izveštava da je u Novom Bečeju otvoren je SOS telefon za žene žrtve nasilja na jezicima manjina, uključujući i romski jezik, a više novina piše o diskriminaciji romskih žena koje traže utočište u nekoj od sigurnih kuća ili diskriminaciji žena sa invaliditetom. Mediji u tekstovima sve više pažnje posvećuju teškom položaju Romkinja, koje su žrtve dvostruke diskriminacije (primer: Danas, 02.12, *Žrtve muževa, komšija, vlasti*).

Readmisija

Mediji u više tekstova o readmisiji iznose probleme sa kojima se suočavaju osobe deportovane iz zemalja zapadne Evrope u Srbiju, prvi put predstavljajući i pojedinačne slučajeve vraćenih romskih porodica.

Odnos države prema Romima

S obzirom na činjenicu da je 2008. godina bila izborna, u više političkih kampanja kandidati su se bavili položajem Roma. Mediji su izveštavali o sukobu predsednika Romske partije Srđana Šajna sa Božidarom Đelićem, tadašnjim potpredsednikom Vlade, koji je inicirao osnivanje Saveta za unapređenje položaja Roma, bez predstavnika te nacionalne manjine, prenosili su izjave više ministara u tadašnjoj Vladi Srbije, kao i kandidatkinje za gradonačelnicu Beograda, Biljane Srbljanović, koje su se odnosile na Rome.

Kultura

U 2008. godini, ponavljaju se teme iz prethodnih godina poput predavljanja Romart festivala ili mladih članova romskih hip-hop grupa, nastalih u okviru projekta britanske NVO RPoint i obeležavanja Svetskog dana Roma, koje je medijima uvek prilika za osvrt na romsku kulturu. Takođe, i dalje se objavljuju priče o istaknutim romskim umetnicima, poput Šabana Bajramovića (koji je i preminuo 2008. godine), kao i o romskom teatru Suno e Romengo.

Mediji su pratili objavljivanje knjige Istorija holokausta Roma, autora dr Rajka Đurića i Antuna Miletića, što je i prvo istorijsko delo o progonu romske zajednice tokom 20. veka, kao i otvaranje izložbe Đelem, đelem u Etnografskom muzeju u Beogradu.

Veliku pažnju izazvala je predstava Čarnin poj, premijerno izvedena na Belefu, koja skreće pažnju na nepovoljan položaj Roma u društvu (Glas javnosti, Blic, Poltika – više tekstova), kao i nastup trupe romskog mjuzikla Molitva za jug, čiji je autor Novosađanin Zoran Tairović, u zvaničnoj konkurenciji Edinburškog festivala, jednog od najprestižnijih u Evropi.

U oblasti kulture u 2008. napisano je 92 teksta.

2009.

U 2009. godini je zabeležen najveći broj tekstova (više od 1000) koji se odnose na romsku nacionalnu zajednicu, čemu je svakako najviše doprinelo raseljavanje žitelja naselja ispod mosta Gazela.

Diskriminacija

Već dobro poznati scenario protesta prilikom najave preseljenja Roma na neku lokaciju ponovio se i u Boljevcima, gde je planirano da se presele Romi, stanovnici novobeogradskog Bloka 67, kojima su srušeni domovi. Ovoga puta, došlo je čak i do nasilja, pošto su stanovnici ovog surčinskog naselja zapalili kontejnere i pretili budućim doseljenicima. Argumenti Boljevčana su, kao i u prethodnim situacijama bili nerealni, ovoga puta da postoje drugi planovi za to naselje “poput razvijanja turizma” i istaknuto je da “oni nisu rasisti, već da će došljaci živeti tako što će im krasti paradajz”. Građani Male Vrbice, mladenovačkog mesta, takođe su protestovali protiv naseljavanja 20 romskih porodica na njihovu teritoriju, a bunili su se i građani Barajeva, kao i stanovnici Zvečke u blizini Obrenovca. Sumnju u ideju da se rušenjem romskih naselja, podignutih na “vidljivim”, infrastrukturno važnim mestima u Beogradu rešava problem stanovanja Roma, a ne problem Beograda, na veoma jasan način predstavio je autor teksta *Beogradski kartonvil*, koji je objavljen u *Politici*, 07.04. Autor je tvrdio da ideja rešavanja problema Roma nije potekla od stvarne potrebe da se oni uključe u društvenu zajednicu, već da se sklone sa “neznodnih mesta”. Većina medija je, kao što će i kasnije biti reči, uglavnom bez takvog kritičkog osvrta prihvatala sve tvrdnje gradskih vlasti koje se odnose na situaciju u Bloku 67. Primeri tekstova koji donose mišljenje “druge strane” i kritikuju diskriminaciju su: u listu *Borba*, 08.04 - *Ne tražimo mnogo, jedan plac, i malo pomoći, koliko da nešto malo sagradimo. I, da nas više ne teraju*; *Blic*, 15.04, *Boljevci, Arkanzas*; u *Vremenu* (09.04) *Linija podele*, na dobar način sumirana je čitava situacija, dok tekst u *Politici* (25.04), *Arogancija nije rešenje*, direktno upućuje kritiku na ponašanje gradonačelnika Beograda Dragana Đilasa. U svim izveštajima u dnevnim listovima *Glas i Kurir* tokom 2009. godine, argumentacija je dodatno pojačavana tako što su Romi opet nazivani “Ciganima”, što nije bila praksa u pomenutim medijima u periodu koji je prethodio ovim događajima (07.04 - *Kurir*, *Đilas ih raskrinkao*; *Glas javnosti*, *Ciganski gazda trguje nesrećom*). Ovi listovi su vodili i intenzivnu kampanju protiv “vođe” romskog naselja u Bloku 67, a stiče se utisak i protiv rešavanja stambenih i socijalnih problema Roma. *Kurir* i *Glas javnosti* i kada su druge teme u pitanju nastavljaju da koriste rač “Ciganin” i negiraju da postoji bilo kakva diskriminacija Roma (*Glas javnosti*, 10.04, *Skupljači perija*). Kasnije, više tekstova posvećeno je hapšenju “vođe” romskog naselja u Bloku 67, zbog sumnje da je prevario stanovnike tog naselja.

U reportažama tokom 2009. godine ponovo se pojavljuju stereotipi, poput toga da su romska deca musava, bosonoga i trče po blatu ili đubretu, što i dalje samo produbljuje etnički jaz.

Više kratkih vesti odnosi sa na crtanje kukastog krsta na bilbordu sa romskim dečakom na Zelenom Vencu, kao i ispisivanje grafa organizacije Nacionalni stroj - “Stop ciganskom teroru” u Valjevu. Ista organizacija zalepila je antiromske plakate i u Studentskom gradu Novosadskog univerziteta, a jedan njihov pripadnik uhapšen je zbog slanja 50 poruka u kojima poziva na neprijateljstvo prema Romima različitim medijima. Nezavisno od ovih događaja, u Čačku su napadnute majka i ćerka, a nešto ranije i učenica osnovne škole romske nacionalnosti.

Ubistvo u Kraljevu, koje je počinio maloletni Rom nad osamnaestogodišnjim srpskim mladićem, izazvalo je burnu reakciju lokalnog stanovništva i pozive na linč Roma na društvenoj mreži Fejsbuk. Ove ispade najoštrije je osudio tadašnji potpredsednik Vlade Srbije, Božidar Đelić.

Mediji objavljuju i da je isključivo na nacionanoj osnovi pretučen dečak romske nacionalnosti u naselju Marinkova bara u Beogradu, da je radnik obezbeđenja, uz rasističke uvrede, izbacio Francuskinju sa

Sabora u Guči, misleći da je Romkinja (Večernje novosti, 07.08, *Radnik obezbeđenja ponizio gošću*), kao i da su uhapšena dva mladića zbog napada na Rome u Vršcu.

List Danas 18.03. i 19.03. bavi se temom diskriminacija Roma u sportu, gde nastoji da utvrdi da li uopšte postoji ta vrsta diskriminacije. Dnevne novine Politika su pisale u više navrata o diskriminaciji, a takstovi su sadržali različite informacije – od stavova sociologa, do svedočenja ljudi i žena romske nacionalnosti o diskriminaciji koju doživljavaju (Politika, 02.10, *Pisala sam Baraku Obami*).

Gotovo svi mediji preneli su inicijativu zaštitnika građana Beograda i Srbije, koju je podržao i predsednik Skupštine Beograda, da se jedna od škola u Beogradu nazove prema ubijenom romskom dečaku Dušanu Jovanoviću. U Nišu su građani protestovali zbog inicijative da se jedna od ulica nazove po Šabanu Bajramoviću. Odbijanje stanovnika da se ulica zove prema legendi romske muzike osudila je većina medija (Danas, 01.04, *Slepa ulica*; Vreme 02.04, *Tužni bulevar*), a čitav slučaj eskalirao je pošto je skupština Grada Niša ipak donela odluku o promeni naziva u Bulevar Šabana Bajramovića. Jedan od građana koji su protestovali napao je udovicu Bajramovića, a policija je protiv oboje podnela prijavu za narušavanje javnog reda i mira, što je takođe izazvalo reakciju medija.

Crna hronika

Bespotrebno isticanje nacionalnosti pljačkaša, učesnika bilo kojeg incidenta ili žrtava saobraćajne nesreće je i dalje prisutno, tako da možemo pročitati da su “romski mladići opljačkali diskont” ili “oštetili vozilo GSP-a”. Izveštavajući o saobraćajnoj nesreći kod “Zmaja na autoputu”, većina medija ističe da je žrtva Rom, a uopšte ne iznosi informaciju da je vozač automobila, koji je pregazio žrtvu strani državljanin, dok Glas javnosti, u tekstu o ubistvu starice u Beogradu, spekuliše da bi ubica mogao biti “narkoman” ili “neko od stanara obližnjeg romskog naselja Mali Leskovac” (*Narkomani tipovali usamljenu žrtvu?*, 09.03). Isti medij i u izveštaju o ilegalnim prelascima mađarsko-srpske granice, navodi da je među osobama koje su pokušale ilegalno da pređu granicu najviše “kosovskih Cigana i Šiptara”.

Mediji su dosta spekulisali o napadu na trojicu rukometaša iz Rumunije, Srbije i Hrvatske u mađarskom gradu Vespremu, koji je rezultirao pogibijom rumunskog reprezentativca i teškim povređivanjem druge dvojice sportista. Mediji u toj zemlji pokušavali su da od državnih organa dobiju potvrdu da su napadači “pripadnici romske bande, koja teroriše čitav grad”, ali su njihovi državni zvaničnici odbili da potvrde nacionalnu pripadnost napadača.

Među više izveštaja koji se odnose na nekoliko požara u neformalnim naseljima, najviše je bilo reči o požaru u naselju ispod Gazele, požaru u Žarkovu i podmetnutom požaru u Bloku 67, gde je stanar tog naselja, zbog svađe sa komšijama, zapalio svoju baraku, a požar se zatim proširio i ostavio više porodica bez krova nad glavom.

Ubistvo u selu Grebenac kod Bele Crkve privuklo je pažnju medija. Dva dečaka romske prebili su na smrt dečaka rumunske nacionalnosti, što je izazvalo tenzije između ova dva naroda koja žive u Grebencu.

Obrazovanje

Mediji se i dalje intenzivno bave socijalnim aspektom obrazovanja, iznoseći pritom i statistiku koja govori o boljem učešću Roma na različitim nivoima školovanja. Izveštavaju o različitim vidovima inkluzivnog obrazovanja, poput posebnih predškolskih programa ili obrazovnih centara namenjenih romskoj deci, kao i o više programa stipendija koje se dodeljuju Romima koji pohađaju osnovne, srednje škole ili fakultete.

Stvaranju drugačije slike o romskoj nacionalnoj manjini pomažu tekstovi o uspešnim Romima – studentima i đacima. U tekstu *Eldinova trka za znanjem* (11.04, Večernje novosti), ovaj medij

predstavlja mladog Roma, Eldina Abdulahija, odličnog učenika srednje škole i državnog reprezentativca u atletici, Politika u tekstu *Željko razbija predrasude o Romima* (08.07), piše o mladiću romske nacionalnosti Željku Raduu, koji je srednju školu završio kao đak generacije i položio prijemni za fakultet sa maksimalnih 100 bodova, Politika (*Niko nije bolji zato što je bogat, beo ili lep*, 16.11) objavljuje razgovor sa dvoje studenata romske nacionalnosti, Emanuela Stanković i Milanu Useinoviću, koji pričaju svoje inspirativne životne priče i podstiču Rome na dalje školovanje, dok Blic (07.11, *Postala đak generacije bez i jedne knjige*) piše o Sultani Veselović iz Leskovca, odličnoj učenici srednje škole, koja je specifična po tome što nema ni knjige ni sveske, uči uz pomoć sveće i sve to je ne sprečava da bude najbolji đak u svojoj generaciji. U nekoliko tekstova iznosi se podatak da je 1994. na Univerzitetu u Novom Sadu bilo četiri studenta romske nacionalnosti, a da ih je 2009. godine, zahvaljujući različitim podsticajnim merama 200.

Štampa izveštava i o novom konkursu OEBS-a i Ministarstva prosvete za romske asistente, koji treba da, širom Srbije, pruže podršku u obrazovanju romske dece, kao i o konferenciji Pravo na obrazovanje za svako dete: uklanjanje barijera i unaprešivanje inkluzije romske dece, koja je održana u Beogradu i na kojoj je zaključeno da je "obrazovanje je jedina viza za izlazak iz začaranog kruga siromaštva i socijalne izolacije Roma". Ostale informacije odnose se na otvaranje više edukativnih centara širom Srbije ili radu već postojećih.

Mediji prenose i vest da je na Visokoj strukovnoj školi za obrazovanje vaspitača u Vršcu odobreno obrazovanje vaspitača na romskom jeziku, odnosno da je upisano petoro studenata, čije će školovanje pomoći EU. Projekat, koji se ostvaruje uz pomoć pokrajinske Kancelarije za inkluziju Roma i Nacionalnog saveta romske nacionalne manjine, pokrajinski sekretar za obrazovanje, nazavao je epohalnim jer se, prema njegovim rečima, "prvi put u Srbiji i u Evropi, uvode ovakve studije na romskom jeziku".

Građanski list u kvalitetnom i informativnom tekstu *Tetkica Bibija, zaštitnica dece* (25.05), predstavlja pilot projekat uvođenja romske kulture u nastavni plan i program osnovne škole "Miloš Crnjanski" iz Novog Sada, namenjen svim učenicima što je značajan korak ka upoznavanju dece svih nacionalnosti sa običajima i kulturom ove nacionalne manjine. Deca su imala priliku da saznaju različite običaje i legende Roma, a posebno su bile interesantne priče o Tetkici Bibiji – zaštitnici romskog naroda.

Stanovanje

U 2009. godini mediji i dalje izveštavaju o sudbini naselja ispod Gazele. Udarna vest u prvim mesecima te godine je da je Grad Beograd odustao od smeštanja romskih porodica u socijalne stanove u Ovči, već je odlučeno da se 114 porodica pojedinačno raseli u stambene kontejnere koji će biti postavljeni u 13 beogradskih opština. U medijima se i dalje vodila polemika između gradskih i republičkih vlasti o nadležnosti nad osobama koje žive uspod Gazele, a koje su prijavljene u nekom od gradova Srbije, što je na kraju rezultiralo vraćanjem 53 romske porodice u mesta prebivališta, gde im je plaćen zakup stanova ili su obezbeđeni kontejneri. Takođe, u anketama, mišljenja građana su podeljena, a deo njih je iskazivao negodovanje zato što romske porodice dobijaju smeštaj, smatrajući da ih to stavlja u povlašćeni položaj u odnosu na ostatak stanovništva "koji je morao sam da se pobrine za krov nad glavom". Tekstovi koje mediji objavljuju govore i o sukobu na relaciji vlasti Beograda, Ministarstvo rada i socijalne politike i vlasti Vranja zbog namere da se Romi, koji zvanično imaju prebivalište u Vranju, a žive ispod Gazele, vrata u taj grad, što je kasnije rešeno izdvajanjem 27 miliona dinara iz budžeta Ministarstva za potrebe Roma vraćenih na jug Srbije. Mediji su intezivno izveštavali o čitavom slučaju, od ideje da se kontejneri postave, pa sve do reportaže o tome kako Romi žive o svojim novim domovima. Reportaže su uglavnom bile afirmativne za gradsku vlast i prikazivale, kako

uz manje probleme, život u novim naseljima dobro funkcioniše, dok su neke čak i potcenjivale Rome Kurir, 02.10. *Luksuz, bre!* tako što su autori navodili da su struja, voda i kanalizacija luksuz za njih, a isti medij tvrdio je da su se Romi iz novoformiranih, vratili u neformalna naselja, što je gradska vlast oštro demantovala.

Tokom zimskih meseci, u više izveštaja čitaoci su se mogli informisati o teškim uslovima u kojima romske porodice žive i na koji način uopšte preživljavaju zimske mesece. Jedna od vesti koja je zaokupila pažnju medija početkom godine je i požar u naselju ispod Gazele, gde je izgorelo više domova. Porodicama koje su ostale bez krova nad glavom, gradske vlasti su u veoma kratkom roku i privremeno dodelile "stambene kontejnere", što je izazvalo veliku polemiku među stanarima tog naselja, pošto su novi domovi dodeljeni samo porodicama koje su pre 2007. registrovane da žive na toj lokaciji.

Više desetina tekstova posvećeno je i romskom naselju koje je nastalo neposredno pored Univerzitetskog sela (pored naselja Belvil u Bloku 67). Stanovnici tog naselja, koje je prema tvrdnjama medija "nastalo preko noći" tražili su da im Grad obezbedi smeštaj pre početka Univerzijade u Beogradu, dok su gradski čelnici tvrdili da nisu nadležni da rešavaju njihov problem, s obzirom na to da žitelji tog neformalnog naselja uglavnom nemaju prebivalište u Beogradu, već dolaze sa Kosova, juga Srbije i čak i iz drugih država (Press, 23.02, *Ruglo oko Belvila*, Danas, 12.02, *Karton-siti uz luksuzni kompleks*). Naselje je kasnije u manjoj meri srušeno pred samu Univerzijadu, uz oštre osude pojedinih romskih organizacija i zaštitnika građana i proteste oko 40 porodica koje su ostale bez domova. Porodicama je kasnije ponuđen smeštaj u stambenim kontejnerima u Boljevcu i ustanovama socijalnog staranja, što je, prema tvrdnjama medija, većina njih odbilo (tekst koji kritikuje čitavu situaciju Danas, 06.04, *Kontejner anarhija*). Taj događaj je inicirao pravi rat između gradonačelnika Beograda Dragana Đilasa, predstavnika Roma i drugih organizacija, o čemu su mediji u više desetina tekstova izvestili čitaoce. U većini medija pridaje se velika pažnja izjavama gradonačelnika, implicitno se podržavaju njegovi stavovi po pitanju raseljavanja Roma i optužbe protiv "vođe" Roma iz Bloka 67, za kojeg se tvrdi da se "trguje tuđom nesrećom". Situacija je, osim smeštanja pojedinih porodica u ustanove socijalnog staranja, donekle rešena i postavljanjem stambenih kontejnera u Orlovsko naselje u Mirijevu, u koje je smešteno 5 porodica iz Bloka 67, zajedno sa 8 familija iz Vojvođanske ulice u Zemunu. Kriterijum je ponovo bio da porodice imaju prijavljen boravak u Beogradu. Za osobe koje imaju boravak u drugim delovima Srbije, nikakav vid smeštaja nije bio obezbeđen i to je izazvalo dalje proteste Roma. Pred samu Univerzijadu, to naselje je ograđeno žicom, što je izazvalo oštru reakciju brojnih organizacija civilnog društva.

Mediji prate stvaranje i rušenje novog romskog naselja na Dorćolu, koje se nalazilo uz prugu, u blizini SC Milan Gale Muškatirović, na zemljištu JP Železnice Srbije. U više tekstova navedeno je da je zbog nastanka tog naselja čak obustavljen saobraćaj na jednom delu pruge, kao i da niko od nadležnih nije želeo da se upusti u rešavanje tog problema. Ta situacija se promenila kada je najavljen ATP turnir u neposrednoj blizini naseobine, koja je tada srušena, uz delimično zbrinjavanje stanara smeštanjem u stambene kontejnere u Krnjači. U tekstu *Karton naselje i na Dorćolu*, (Glas javnosti 12.03), novinar je bez ikakve kritike preneo izjavu sagovornice da "iz dana u dan, Roma, kao i đubreta koje dovlače je sve više".

Takođe, više medija izveštavalo je o iseljavanju bespravno useljenih porodica iz zgrade privatnog investitora u Pariskoj ulici u Beogradu. Jedna od vesti koja je privukla pažnju medija u Vojvodini je da je posle 37 godina postojanja romsko naselje Bangladeš u Novom Sadu dobilo električnu energiju.

Izveštaji su govorili i o različitim inicijativama koje su se odnosile na rešavanje problema pravno

nevidljivih lica – akciju opštine Zvezdara, UNHCR-a i drugih organizacija i državnih organa, kao i najavu MUP-a da će biti donet poseban zakon kojim će Romima biti omogućeno lakše upisivanje u matične knjige.

Siromaštvo

Mediji početkom godine najviše izveštavaju o dodeli novogodišnjih paketića romskoj deci u više gradova – Kraljevu, Kovinu, Pančevu, Bačkom Monoštoru i Požarevcu i o podeli paketa sa namirnicama i sredstvima za higijenu porodicama koje žive u najstarijem beogradskom romskom naselju Marinkova bara.

Jedna od udarnih vesti je smrt od hladnoće romskog dečaka starog samo 15 dana, koji se smrztao zato što je živeo u nezagrejanom domu u naselju Rupe u Rumi.

Povodom Svetskog dana Roma, list Danas objavio je više ozbiljnih analiza stručnjaka različitih oblasti o položaju ove nacionalne manjine u Srbiji, sa posebnim osvrtom na problem siromaštva u svom dodatku 08.04, dok je list Ekonomist, 17.04 objavio tekst *Sakupljanje života*, koji takođe na adekvatan način predstavlja sve probleme sa kojima se Romi susreću.

Politika objavljuje interesantan serijal tekstova pod nazivom *Šta da se radi: Romski krug nerazumavanja* od 17. aprila do 05. maja. U šest autorskih tekstova, stručnjaci - sociolozi, potpredsednik Svetskog parlamenta Roma, zamenik zaštitnika građana, pomoćnik ministra za ljudska i manjinska prava i Rom – radnik Gradske čistoće iz svojih uglova govore o problemima sa kojima se Romi susreću, a pre svega o “začaranom krugu siromaštva” kojeg čine stanovanje, zdravstvo, obrazovanje i zaposlenje.

Više novina prenelo je vest o zahtevu Lige za Dekadu Roma u Srbiji, koja je zatražila je od Vlade da predloži novu Strategiju smanjenja siromaštva za period do 2015. godine.

Mediji izveštavaju o Romu iz Žablja, vraćenom iz Nemačke prema Sporazumu o readmisiji, koji se ubio zbog siromaštva i prate reagovanja nadležnih organa tim povodom.

Kada je u pitanju tema siromaštvo, u 2009. godni, nema reportaža u kojima se koriste stereotipi i koje povećavaju etničku distancu.

Zapošljavanje

O pozitivnom primeru zapošljavanja Roma pisao je Građanski list (26.01) u tekstu *Romi osnovali 50 preduzeća u Vojvodini*, koji je predstavio rezultate pilot-projekta samozapošljavanja Roma. U više gradova poput Niša, Kruševca, Čačka, Sombora i Bečeja, sprovedene su obuke za različite vidove zapošljavanja i samozapošljavanja Roma, organizovani javni radovi na kojima su upošljeni predstavnici ove nacionalne manjine, a u Nišu je osnovana i prva Zadruga sakupljača sekundarnih sirovina. Mediji izveštavaju i o Romkinji, gerontodomačici iz Kuršumlje, kao i o zadruzi Maj Laco Trajo (Bolji život), koju je osnovala srpkinja Anđelka Đurić, koja zapošljava Rome i donosi prihod prodajom voća, povrća i cveća zasađenih na nekoliko hektara.

Zamenik gradonačelnika Beograda, najavio je da će Romi, raseljeni iz naselja ispod Gazele, imati prednost u zapošljavanju u javnim komunalnim preduzećima.

OEBS je, u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova i Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, omogućio da 30 mladića i devojaka romske nacionalnosti posete Centar za osnovnu policijsku obuku u Sremskoj Kamenici, o čemu su mediji izveštavali.

Zdravstvena zaštita

Jedna od informacija koja je najviše privukla pažnju javnosti je da je Ministarstvo zdravlja Srbije objavilo konkurs za izbor romskih medijatorki, posrednica između zdravstvenih ustanova i romske zajednice. U kasnijim izveštajima navodi se da su medijatorkе zaslužne što je, u periodu od februara do

aprila 2009. godine više od 15.000 Roma dobilo pomoć u oblasti zdravstvene zaštite.

Mediji izveštavaju i o više projekata za unapređenje zdravlja Roma, koji se sprovode u Alibunaru, Indiji, Pećincima, Novom Bečeju, Rumi, Pirotu, Loznici, Loznici i Čačku.

Rodna ravnopravnost

U 2009. godini u oblasti rodne ravnopravnosti objavljeno je samo 11 tekstova, od kojih se najveći broj odnosi na različite programe osnaživanja Romkinja, koji se sprovode u Srbiji.

Dve objave su posebno interesantne: Narodne novine iz Niša u tekstu *SOS telefon čuva porodicu* (04.04), pišu o uspešnom radu aktivistkinja udruženja Osvit i njihovom SOS telefonu na romskom jeziku, o kojem su izveštavale i velike svetske TV stanice, poput CNN-a i BBC-ja; u Politici (22.08) u tekstu *Žena je za kuću, a muško je za van kuće*, autorka detaljno opisuje sve aspekte romske tradicije, koji dovode do neravnopravnog položaja žena u ovoj nacionalnoj zajednici.

Readmisija

Mediji i dalje izveštavaju o problemima koje doživljavaju osobe, vraćene u Srbiju prema Sporazumu o readmisiji (primeri dobrih tekstova Vreme, 22.10, *Sanjati na Nemačkom* i Dnevnik, 08.06, *Sa surčinskog aerodroma put vodi na ulicu*).

Odnos države prema Romima

U novinama se može pročitati da je u Skupštini Vojvodine održana prva donatorska konferencija za unapređenje položaja Roma, kako bi se obezbedila sredstava za sprovođenje projekata za bolji status Roma u Vojvodini.

Više objava odnosi se i na Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, koje je najavilo usvajanje nacionalne strategije za unapređivanje položaja Roma i 12 akcionih planova koji se tiču obrazovanja, zdravlja, zapošljavanja, stanovanja, socijalne zaštite, prava žena, diskriminacije, neposedovanja ličnih dokumenata i drugih "gorućih" problema romske populacije.

Kultura

U kolumni Pozorištarije Jovana Ćirilova u Blicu (03.01, *Šta mogu sam*, 05.12, *Kad Romi plešu*), u nekoliko navrata predstavljen je opus romskog teatra Suno e Romengo i odati im priznanje za uspešan rad. Takođe, u više tekstova najavljena je beogradska premijera jedne od predstava ovog teatra u CZKD-u.

Više medija objavilo je informaciju da je Ministarstvo kulture izdvojilo oko milion dinara za obuku romskih medijskih zastupnika, koji će prikupljati i plasirati informacije od značaja za romsku populaciju.

Veći broj medija pratio je beogradski koncert Esme Redžepove, zatim izložbu romske pisane kulture Alav E Romengo, koja je u saradnji sa Narodnom bibliotekom Srbije organizovana povodom svetskog Dana Roma i jednogodišnjeg predsedavanja Srbije Dekadom inkluzije Roma 2005-2015, koncert grupe Kal na Trgu Republike u Beogradu, koji je organizovan istim povodom, kao i izdavanje monografije Romi u Beogradu. Takođe, pažnja medija bila je usmerena i na otvaranje prvog Muzeja romske kulture u Beogradu i Jugoistočnoj Evropi (*Glas javnosti, Da se čuje i alav e Romengo*, 23.10).

Mediji i dalje prate subotički festival romske kulture i muzike Romart, s tim što su ovoga puta organizatori iskazali nezadovoljstvo nezainteresovanošću lokalne samouprave za ovaj festival. Objavljuju ponovo i više intervju sa liderom grupe Kal, Draganom Ristićem i multimedijalnim umetnikom Zoranom Tirovićem.

Preneta je i informacija da su na 16. međunarodnom konkursu "Amico Romi", održanom u italijanskom gradu Lančijanju, četiri glavne nagrade poneli romski stvaraoci iz Srbije.

2010.

Diskriminacija

Blic (20.01) u tekstu *Drž'te Roma!* analizira problem koji nastaje kada se “pothranjuju negativni stereotipi”, odnosno kada se u medijskim izveštajima navodi nacionalna pripadnost počinioca nekog krivičnog dela, isključivo ako je ta osoba Rom, a u tekstu niških Narodnih novina, analizira se i loš tretman (diskriminacija) prema zatvorenicima Romima.

TV Pink je, zbog dva uvredljiva vica koja su ispričana u emisiji “Nedeljno popodne sa Leom Kiš”, morala da uputi izvinjenje Romima, o čemu su izvestili ostali mediji.

Stanovnici sela Starčevo kod Pančeva, prema oprobanom receptu iz Beograda, pobunili su se protiv preseljenja romskih porodica iz naselja Mali London u njihovo selo, navodeći slične ili iste razloge i diskriminirajući Rome na isti način kao i građani Beograda.

Veliku pažnju medija izazvala je situacija u selu Jabuka u blizini Pančeva, gde su meštani, zbog počinjenog ubistva (pripadnik romske zajednice ubio je srpskog mladića i zbog toga uhapšen) napali, kamenovali, vređali i pretili čitavoj romskoj zajednici, što je rezultiralo hapšenjem šest osoba – meštana Srba i Makedonaca. Mediji prave reportaže, izveštavaju iz različitih uglova i uglavnom osuđuju ponašanje meštana Jabuke srpske i makedonske nacionalnosti, naglašavajući da je reč o “širenju rasizma i mržnje” (Kurir, 20.06, *Kristalna noć? Ne!*; Politika, 17.06, *Maloletnička delikvencija i rasizam odraslih*; Večernje novosti, 23.06, *Anatomija ulice*; Blic, 16.06, *Atmosfera linča*), a Blic tim povodom pravi i svojevrsnu retrospektivu napada na Rome u prethodnoj godini. Tenzije u Jabuki traju danima, tako da se mogu pročitati različite izjave političara, meštana “obe strane”, policije i različitih organizacija, a događaj se prati sve do potpunog smirivanja situacije i dolaska tadašnjeg predsednika Srbije Borisa Tadića i zaštitnika građana Saše Jankovića na seosku slavu u to mesto.

Na spomeniku Šabanu Bajramoviću u Nišu je nacrtan kukasti krst, što je samo jedan u nizu etnički motivisanih ispada uperenih protiv porodice ovog pevača, izveštavaju mediji.

Mediji su komentarisali i proterivanje Roma (državljana Bugarske i Rumunije) iz Francuske. Iako je ton uglavnom bio neutralan, pojedine novine osudile su “licemernost” stranih organizacija za ljudska prava smatrajući da su te organizacije “popustljive” prema zemljama članicama EU i ne osuđuju postupke njihovih vlasti na način na koji kritikuju vlast u Srbiji zbog odnosa prema Romima (tekst koji upoređuje preporuke Amnesty International prema Srbiji, SAD i Francuskoj, koji je i uvredljiv za Rome - Press, 22.08, *Romi i Cigani*).

Crna hronika

U izveštajima se i dalje pominje nacionalna pripadnost počilaca krivičnih dela (primeri – Blic, 21.03, *Pretučen taksista u Pančevu*; Večernje novosti, 06.02, *Ožalošćeni otac polupao aparate* i 10.04, *Krađa porodični biznis*; Press, 09.08, *Policajac sprečio krađu kola!*)

Na samom početku godine, mediji pišu o pljački 5,5 tona bakra, vrednog oko 30.000 evra. Iz tekstova se može saznati da su i lopovi i vlasnik kompanije koja je opljačkana Romi iz Paraćina, kao i to da su pljačkaši bili, prema medijima “meka srca”, pošto su vezanom vlasniku firme, inače srčanom bolesniku, dali nitroglicerina kad mu je pozlilo tokom pljačke.

Više izveštaja, koji sadrže različite informacije objavljeno je o ubistvu mladića romske nacionalnosti u blizini Bloka 67. Spekulisalo se o identitetu žrtve, motivu ubistva, ali i o prošlosti ubijenog i počinioca zločina. Mediji su pisali i o pucnjavi u romskom naselju u Makišu, kada je ranjena četrnaestogodišnja devojčica i sudskom epilogu tog slučaja, kao i o požarima u naselju u Ivana Ribara na novom

Beogradu, u Nišu, gde su braća zadobila teške opekotine i u selu Aradac kod Zrenjanina, gde su izgoreli brat i sestra.

Obrazovanje

Večernje novosti u tekstu *Sprinterice za medalje* (06.01), ponovo pišu o romskom dečaku, uspešnom studentu i atletičaru Eldinu Avdulahiju i njegovim uspesima, Blic o troje uspešnih đaka i studenata iz Kraljeva koji “akademske obrazovanjem žele da promene sliku o Romima”, dok Dnevnik donosi priču *Pepeljuga iz ciglane* (07.11), o Romkinji Mariji Aleksandrović, koja je prešla put od fizičke radnice, nadničarke na njivama i čistačice, do funkcionerke vojvođanske vlade i magistra književnosti. Medijski izveštaji posvećeni su inicijativama koje se preduzimaju u najvećoj meri u Vojvodini, kako bi se Romima olakšalo školovanje i studiranje, poput besplatnog kursa engleskog, stipendija buduće lekare ili medicinske tehničare ili stipendije za bruce za romske studente na novosadskom univerzitetu (dodeljene 44 stipendije). Međutim, mediji pišu da je program stipendiranja srednjoškolaca romske nacionalnosti, koji je dao dobre rezultate ugrožen zbog smanjenja budžetskih sredstava za tu namenu. Piše se i o stoprocentnom upisu romskih mališana u predškolske ustanove u Prokuplju, otvaranju vrtića za romsku decu u Požarevcu, kao i o problemima leskovačke škole “Petar Tasić”, koja postaje čisto romska, zato što roditelji đaka srpske nacionalnosti ne žele da decu upisuju u tu školu baš zato što ima “mnogo Roma”.

Dobar primer reportaže koja govori o “borbi za obrazovanje” je *Učiteljice đacima kupuju knjige i hranu* (Blic, 06.04), gde su opisani izuzetni naponi dve učiteljice iz sela Bogujevac kod Kuršumlije da pomognu svojim đacima Romima, a mediji pišu i o zapošljavanju još 28 mentora koji će u nerazvijenim opštinama pomagati romskoj deci da se obrazuju.

Diskriminacija u školskim klupama detaljno je objašnjena u analitičkom tekstu *Vremena* (06.05), *Razlike u klupi* – predstavljeni su svi aspekti obrazovanja koji dovode do diskriminacije i odnosa obrazovnih ustanova prema romskoj deci.

Evropska unija uložice tri miliona evra u programe koji treba da podstaknu veću uključenost romske dece u obrazovni sistem u Srbiji, najavljeno je na konferenciji “Obrazovanje za sve”, koju su organizovali delegacija EU i Ministarstvo prosvete Srbije, preneli su mediji.

Više izveštaja posvećeno je školskom uspehu dece iz romskih porodica, raseljenih iz naselja ispod Gazele. Redovno pohađanje nastave njihove dece, bio je i osnovni uslov romskim porodicama kako bi dobile pomoć države. Prema pisanju medija i navodima gradonačelnika Beograda, od 114 učenika koji su upisali nekih od razreda osnovne škole, njih 79 je uspešno okončalo školsku godinu (*Politika*, 29.06, *Obrazovanje dece uslov za pomoć romima*).

Deca koja su živela u udžericama ispod mosta Gazela posetila su i predškolsku ustanovu „Mašana”. Družili su se sa svojim vršnjacima, učestvovali u radu ekološke radionice, uživali u mađioničarskoj predstavi, a posetili su i Kalemegdan.

Na inicijativu Nacionalnog saveta egipatske nacionalne manjine, Osnovna škola za obrazovanje odraslih Branko Pešić u Zemun Polju počela je sa predškolskim programom nazvanim Mala škola, pišu mediji. Međutim, u klupama pored predškolaca našle su se i njihove majke, koje su iz brojnih razloga prekinule obrazovanje, napustile školu i tako ostale nepismene.

Stanovanje

Romima iz Požege Elektrosrbija je oprostila dug od 13 miliona dinara kako bi naselje u kojem žive ponovo dobilo električnu energiju, što je, prema pisanju medija, izazvalo različite reakcije građana. Dok su jedni pozdravljali ovakvu odluku, drugi su negodovali što dugovi nišu otpisani i drugim građanima lošeg materijalnog statusa. Sa druge strane, Romima iz Kuršimlije je struja isključena, zbog

čega su i protestovali, a žitelji zemunskog naselja Grmeč takođe su protestovali zato što im Elektrodistribucija Beograd duži vremenski period nije omogućila da se priključe na mrežu zato što im naselje nije legalizovano.

Mediji izveštavaju i da su opština Zvezdara i gradski Sekretarijat za socijalnu zaštitu dodelili pokućstvo porodicama koje žive u stambenim kontejnerima u Orlovskom naselju, dok je opština Savski Venac Romima koji žive u Zvečanskoj ulici u Beogradu dodelila protivpožarne aparte. Takođe, više izveštaja odnosi se na iznenadnu inspekciju koju su izvršili predstavnici EIB i EBRD u naseljima u kojima žive Romi, raseljeni iz naselja ispod Gazele, kao i na uslove života Roma, koji su iz tog naselja, raseljeni uglavnom u svoja mesta prebivališta na jugu Srbije, poput Vranja i Bojnika.

Gradonačelnik Beograda je, prema pisanju medija, odbacio tvrdnje organizacije Amnesty International (AI) da su Romi iz beogradskih neformalnih naselja raseljeni nelegalno i nasilno i istakao da su uslovi u kojima žive mnogo bolji, kao i njihova uključenost u zajednicu, a posebno u obrazovni sistem. Ova međunarodna organizacija tokom godine se više puta oglašavala u vezi sa rušenjem romskih naselja, što su mediji redovno prenosili.

Raseljeni Romi bili su uzrok sukoba Grada Beograda i Vlade Srbije tokom 2010, pošto je JP Putevi Srbije, uz saglasnost Vlade Srbije potpisalo Aneks ugovora o rehabilitaciji mosta Gazela sa Evropskom investicionom bankom (EIB), u kojem se Grad Beograd obavezuje da će Romima raseljenim ispod Gazele dodeliti socijalne stanove u određenom vremenskom roku (Danas, Politika (3), Večernje novosti (2), Blic (2), Pregled, Pravda, Akter). Jedini tekst koji prikazuje pozadinu priče o raseljavanju ovih porodica objavljen je u Politici (26.06) *Grad se obavezao da obezbedi trajan smeštaj raseljenima ispod Gazele*. Autor je citirao delove Akcionog plana za raseljavanje nehygijenskog naselja ispod mosta Gazela koji je Skupština Beograda usvojila u avgustu 2009. godine. U tom planu istaknuto je da su stambeni kontejneri samo privremeni smeštaj i da je planirano kasnije preseljenje Roma u socijalne stanove, što se, poma pisanju Politike, poklapa sa zahtevom EIB-a.

Vlasti Beograda najavile su i rušenje naselja u Bloku 67 zbog izgradnje pristupnih saobraćajnica za most preko Ade, a organizacija Amnesty International se jasno usprotivila ovoj nameri gradskih vlasti. Mediji su intenzivno izveštavali o svemu što se događalo u tom naselju, a posebno o doseljavanju novih porodica i seljenju već postojećih stanovnika ovog naselja u “režiji koordinatora Ramuša”, lokalnog lidera Roma, koji je, prema njihovim rečima, naredio rušenje udžerica u Bloku 67 i selidbu stanovnika na obližnji plac pored ulice Jurija Gagarina.

Mediji su pisali i brojne tekstove o rušenju romskog naselja na Čukarici, gde je prvobitno porušeno 14 od ukupno 38 baraka, dok je stanovnicima preostalih domova najavljeno raseljavanje. Kasnije, naselje je porušeno u potpunosti, romske porodice sa prebivalištem u Beogradu dobile su smeštaj, dok su ostale vraćene u mesta prebivališta širom Srbije.

Romske porodice, iseljene iz prizemne kuće u Vojvođanskoj ulici na Novom Beogradu raseljene su u Makiš i dodeljeni su im stambeni kontejneri, uprkos prvobitnom odbijanju gradskih vlasti da im obezbedi smeštaj. Oni su prethodno, uz podršku više nevladinih organizacija protestovali, tražeći da im se obezbedi krov nad glavom, a pre Makiša, žene i deca boravili su u Majčinskom domu u Zvečanskoj ulici.

Izveštaji medija u 2010. odnose i na podizanje 20 montažnih kuća u Požarevcu finansiranih od strane EU, i useljavanje romskih interno raseljenih porodicama sa Kosova, kao i na čišćenje smeća iz zrenjaninskog romskog naselja Dudara.

Siromaštvo

Narodna kancelarija predsednika Srbije donirala je hranu u vrednosti od oko 100.000 dinara, slatke

paketiće i odeću koju su sakupili njihovi volonteri Udruženju samohranih majki Romkinja – Majčina kolevka u Novom Sadu, prenela je većina medija.

Novine pišu i o dve romske porodice sa po sedmero dece – Simić iz Zaječara i Beriša iz okoline Sjenice i njihovom teškom životu u udžericama, bez osnovnih uslova za život: Kurir 10.01, *Žive u srednjem veku* i Večernje novosti 04.03, *Hleba malo, studij mnogo*. Reportaže nisu pisane senzacionalistički i nema stereotipa, već je cilj medija da zaista privuku pažnju na probleme ovih familija, kako bi bio pronađen način da im se pomogne.

Može se primetiti da je list Kurir u 2010. godini značajno promenio ugao iz kojeg izveštava o Romima, posebno u odnosu na prethodnu godinu i kada je siromaštvo u pitanju. Uvredljivi, ponekad senzacionalistički tekstovi se više ne objavljuju, a fokus je prebačen na brigu za Rome. U reportažama se sada uglavnom skreće pažnja na probleme (posebno ugroženih porodica) koji treba da budu rešeni u što kraćem roku.

Politika je, u sklopu humanitarne akcije, od 04.07. do 22.07. objavila devet tekstova o Svratištu za decu koja žive i rade na ulici, kako bi bila prikupljena dodatna sredstva za tu organizaciju. Predstavljene su životne priče i planovi za budućnost mališana koji tu nalaze utočište, a svrha ovih reportaža bila je da se čitaoci podstaknu da pomognu rad Svratišta.

Zaposlenje

Komisija EBRD i EIB posetila je romske porodice, koje su iz naselja ispod Gazele raseljene u svoja mesta prebivališta širom Srbije i zaključila da je ostvaren napredak u opštim uslovima u kojima te porodice žive, ali da je neophodno zaposliti najmanje jednog člana svake porodice. Prema pisanju medija, povlačenje 192 miliona evra od ovih kreditora zavisilo je od načina na koji su Romi smešteni, da li su dobili zaposlenje i da li su dovoljno integrisani u novu sredinu.

Tadašnje Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja pokrenulo je i realizovalo inicijativu da se za posao sakupljanja sekundarnih sirovina dodeli posebna šifra delatnosti, organizacije USAID i ISC pomogle su formiranje prvog Sindikata sakupljača sekundarnih sirovina, u Orlovskom naselju u Mirijevu otvoren je savremeni reciklažni centar, gde će biti zaposleno 50-100 sakupljača iz Beograda, dok je u Nišu pokrenuta inicijativa da se sakupljači sirovina okupe u zadruge, o čemu su sve mediji izveštavali.

Više izveštaja odnosi se na akciju kompanije Jumko, koja je zaposlila 16 Roma, raseljenih sa Kosova, kao i na dokvalifikaciju Roma u Nišu i Zrenjaninu.

Zdravstvena zaštita

U oblasti zdravstva u 2010. godini, nastavljaju se programi zdravstvene edukacije i vakcinacije Roma i poboljšava se kvalitet rada zdravstvenih medijatorki, koje su, zahvaljujući donacijama i tehnički opremljene da rade svoj posao. Blic predstavljala pozitivan primer jedne od medijatorki, koja radi u Pirotu i koja je za godinu dana rada obišla oko 2.700 Roma u tom gradu i mnogima od njih pomogla da dobiju lična dokumenta i više vode računa o zdravlju, dok Danas u svojoj reportaži piše o medijatorkama iz Niša (Danas, 20.10, *Romi nemaju ni lična dokumenta*, Blic, 19.09, *Redovno idu kod lekara*)

Rodna diskriminacija

Mediji u veoma malom broju tekstova izveštavaju o diskriminaciji romkinja narodnoj osnovi. Izveštava se o tribinama, konferencijama, predavanjima ili različitim inicijativama koje treba da doprinesu da Romkinje prepoznaju nasilje i poboljšaju svoj položaj u zajednici, a jedini tekst koji analizira sve aspekte socijalnog, ekonomskog, fizičkog i seksualnog nasilja je tekst *Diskriminisane i u sigurnim kućama* (Danas, 19.04).

Vizna liberalizacija i readmisija

U 2010. godini najviše pažnje medija posvećeno je lažnim azilantima, prema tvrdnjama zvaničnika, uglavnom Romima i Albancima sa juga Srbije. Analizirani su ekonomski i socijalni razlozi iz kojih oni odlaze u zemlje EU i traže azil, kao i kanali kojima se lažni azilanti transportuju u prvenstveno Belgiju i Švedsku.

Više medija prenelo je vest da je Nemačka do daljnjeg obustavila readmisiju Roma na Kosovo, zbog teških životnih uslova tamošnjih manjina.

Kultura

Većina medija govori o filmu Čudo božije - Pilerovi (Božiji dar ili Božije čudo – različit naziv filma u pojedinim medijima), posvećenom pobednicima TV serijala Ja imam talenat - Sandri, Darku i Danijelu Pileru. Reditelj je pratio porodicu od detinjstva, pre učešća na takmičenju, pa sve do njihovog velikog uspeha, a film je promovisan u teatru Madlenijanum, gde su Pilerovi i održali koncert.

Više tekstova posvećeno je i prvoj romskoj operskoj pevačici u Srbiji, Nataši Tasić Knežević, koja je na sceni Narodnog pozorišta u Beogradu debitovala u predstavi Karmen, kao i o amaterskoj predstavi Ti i ja smo mi, koju izvode četrnaestoro albanske, srpske i romske dece iz Bujanovca u više gradova Srbije, a koja im je pomogla da prevaziđu etničke granice i sklope prijateljstva.

Mediji izveštavaju i o izložbi ikona Tetkice Bibije, koja je u čast praznika te zaštitnice romskog naroda održana u Muzeju romske kulture. Takođe u tekstovima se govori i o Evropskoj nagradi Instituta za kulturu iz Madrida koju je dobio dr Rajko Đurić, o knjizi Istorija romske književnosti tog autora, monografiji Romi u Beogradu dr Dragoljuba Ackovića, kao i o beogradskoj premijeri predstave Romokaust, teatra Suno e Romengo. Isti teatar premijerno je izveo i predstavu Ciganka Jerma.

Virtuelna izložba Romske putovanje, koja sadrži dokumente, knjige, fotografije, video i audio snimke o kulturi Roma, postavljena je na portal Evropske biblioteke, koji je povezan sa sajtovima svih nacionalnih biblioteka Evrope. Mediji pišu da je izložba deo zbirke dokumenata o romskoj kulturi, koju je NBS digitalizovala uz pomoć nacionalnih biblioteka Evrope, a veći deo zbirke čine dokumenta iz lične biblioteke romologa dr Dragoljuba Ackovića, kustosa izložbe. Više izveštaja govori i o tome da su Gradska biblioteka u Novom Sadu i Mesna zajednica Šangaj otvorile prvu romsku biblioteku u Srbiji (Pravda(2), Dnevnik (4), Kurir, Danas (2), Politika).

Mediji prenose kratku vest da je preminula Ljiljana Petrović Batler, jedna od najpoznatijih pevačica romske muzike.

Glumci romskog udruženja Drom i smederevske pozorišne družine Patos sa predstavom Brat pobrali su simpatije publike, ali i pozitivne kritike na međunarodnom festivalu savremenog teatra u Napulju. Mediji su kasnije objavili i vest da je predstava Brat dobila prestižnu međunarodnu nagradu za inkluziju Tereza Pomodoro. U Novom Sadu premijerno je izvedena Liturgija svetog Jovana Zlatoustog na romskom jeziku, kompozitora Jovana Mulića, izveštavaju mediji.

Pažnju medija privukla je i vest da je u Ateljeu 212 otvorena izložba Materijalna kultura Roma u Srbiji, gde su predstavljeni predmeti koji svedoče o materijalnoj kulturi Roma, poput alata, raznih upotrebnih predmeta i nošnji iz muzejske i provatnih kolekcija.

Večernje novosti objavljuju tekst pod naslovom *Garavo poselo* (16.08). Iako je sadržina teksta korektna i govori o manifestaciji Ciganske vatre, naslov svakako diskriminiše.

Diskriminacija

U požeškom naselju Lisište ispisan je grafit “Cigani m’rš iz Srbije” i nacrtan je kukasti krst. Prema pisanju medija, više NVO i lokalnih zvaničnika osudilo je ovaj rasistički ispad i zatražilo kažnjavanje odgovornih. Međutim, policija je kasnije saopštila da je pisac grafita maloletni Rom, što je izazvalo oštru reakciju nevladinih organizacija, koje su smatrale da je policijskim saopštenjem, koje su mediji preneli prekršena pretpostavka nevinosti (Blic, 30.03, *Rasističke poruke pisao maloletni Rom*; Politika, 30.03, *Rom pisao antiromske grafite*).

Mediji i dalje pišu o događajima u selu Jabuka kod Pančeva, gde je 2010. godine maloletni Rom ubio sugrađanina srpske nacionalnosti, a zatim je uhapšeno više lica zbog pretnji i nasilja prema pripadnicima romske nacionalne manjine. Najviše izveštaja odnosi se na suđenja i ubici i nasilnicima, a koja se, prema mišljenju više nevladinih organizacija ne odvijaju u skladu sa zakonom. Nasilnici su kažnjeni ispod zakonskog minimuma - samo uslovno ili vaspitnim merama.

U više izveštaja može se pročitati informacija da su u Somboru uhapšeni mladići koji su ispisivali nacističke poruke na kućama Roma i Jevreja u tom gradu. Nešto kasnije, mediji objavljuju vest i da su se mladići izvinili romskoj i jevrejskoj zajednici u Somboru i ističu da je to možda i prvi slučaj javnog izvinjenja zbog širenja nacionalne i verske mržnje u Srbiji.

Mediji prenose da je peti put oskrnavljen spomenik Šabanu Bajramoviću u Nišu, što su osudili lokalni političari i predstavnici organizacija, kao i da su ispisane pretnje smrću na kući romske koordinatorke u Zrenjaninu. Takođe, mediji pišu i o napadu na Romkinju u kontejnerskom naselju u blizini Obrenovca. Sedamnaestogodišnjeg učenika Trgovačke škole u Beogradu, romske nacionalnosti, pretukla je grupa mladića i vređala na etničkoj osnovi, izveštavaju mediji, i dodaju da su učeniku u Urgentnom centru konstatovane povrede oka. Tim povodom oglasili su se najviši državni zvaničnici, predstavnici islamske zajednice i brojne organizacije civilnog društva, oštro osuđujući napad. Mediji su nekoliko dana intenzivno pratili sve što je u vezi sa ovim slučajem, u vidu vesti, tekstova i repotaža (Blic (2), Večernje novosti (2), Press (2), Kurir (2), Danas (3), Dnevnik, Politika (2)).

Podjednako veliku pažnju medija (Press (2), Večernje novosti, Kurir (2), Politika (2), Blic (2), Dnevnik (2), Pravda (2), Danas) izazvao je i incident koji se dogodio u Čačku, kada je na proslavi punoletstva Roma, maloletni Srbin izbo nožem i vređao na nacionalnoj osnovi više gostiju, uključujući i slavljenika, koji je teže ranjen. Događaj je poprimio tragičnu dimenziju, pošto je otac ranjenog Roma preminuo od infarkta, kada je čuo da mu je sin povređen. Predstavnici Roma iz Čačka tada su izjavili da već duži vremenski period imaju problema sa huliganima u tom gradu, koji ih vređaju i pišu grafite poput “Nigger out” i “Cigane u varikinu”. Maloletni nasilnik je uhapšen i zadržan u pritvoru, međutim, u daljim izveštajima navodi se da je nadležna sutkinja donela odluku da ga neće teretiti i za širenje nacionalne, verske i rasne mržnje, pošto je smatrala da ne postoje elementi ovog krivičnog dela. Takođe, došli je i do sukoba mišljenja romskog koordinatora u Čačku sa predstavnicima lokalnih romskih organizacijama, koje su tvrdile da on “šuruje sa vlastima”, pošto je, kako su naveli, posle prvobitne osude događaja promenio mišljenje i izneo tvrdnju da se “podiglo previše prašine i da o ovom događaju više ne treba pisati”.

Kurir je pisao i o napadu na romsku porodicu u Banatskom Karađorđevu, koja je morala da pobege iz tog sela. Porodica je odlučila da se vrati u Niš, a pomoć u vidu vozniha karata, pružila im je redakcija Kurira u saradnji sa Železnicama Srbije. Nešto kasnije, o ovom incidentu izveštavali su i drugi mediji.

U medijima je zabeležen još jedan etnički motivisan napad, kada su trojica mladića pretukla dvadesetogodišnjeg Roma u autobusu GSP, na liniji 31 u Ustaničkoj ulici u Beogradu. Nasilnici su

ubrzo uhapšeni, a o ovom napadu su ponovo izveštavali gotovo svi mediji, koji su posebno apostrofirali činjenicu da je u napadu povređen još jedan mladić, srpske nacionalnosti, koji je pokušao da odbrani Roma od huligana i preneli informaciju da je za obojicu mladića kasnije organizovan prijem u Skupštini grada (Blic, 30.05, *Huligani su počeli da me šutiraju čim sam stao u odbranu Roma*; Press, 31.05, *Nikola Vlahović, novi heroj grada*). Objavljeno je i više afirmativnih izveštaja o njihovom novom prijateljstvu i vest da je Nacionalni savet romske nacionalne manjine dodelio srpskom mladiću zahvalnicu.

Posle pojavljivanja snimka policijske torture nad romskim mladićem na sajtu Youtube, u medijima su se oglasile brojne organizacije koje se bave zaštitom ljudskih prava, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, kao i predstavnici najviših državnih organa i Sindikata policije, najoštrije osuđujući ponašanje dva pripadnika MUP-a koji su zlostavljali Roma. Mediji su kasnije objavili svedočenje zlostavljanog Roma i pratili slučaj sve do suspenzije i hapšenja dvojice od troje zaposlenih u MUP-u, koji su posredno ili neopsredno učestvovali u ovom incidentu. Uhapšena su i dvojica policajaca koji su istovremeno tukli oca mladića. U više komentara i tekstova ponašanje policajaca se jasno osuđuje (Kurir, 28.06, *Batina je iz raja izašla*; Blic, 29.06, *Nema opravdanja za silu*), a mediji izveštavaju i da se ministar policije, Ivica Dačić izvinio mladiću koji je pretrpeo torturu i njegovom ocu. Međutim, krajnji epilog čitavog slučaja je taj da su policajci-batinaši vraćeni na posao, zato što je od tada, kako mediji tvrde, romski mladić više puta uhvaćen u krađi. Tokom trajanja čitavog slučaja, oglasio se i Sindikat policije, saopštenjem i spotom koji je postavljen na Youtube, a kojeg su mediji nazvali skandaloznim.

Žitelji Martonoša negodovali su zbog naseljavanja romskih porodica, koje su deportovane u Srbiju prema Sporazumu o readmisiji, zahtevajući da se ne menja nacionalna struktura tog mesta, naseljenog uglavnom mađarskim stanovništvom. Kako su mediji izvestili, meštane su posetili pokrajinski i republički poslanici, a za problem se zainteresovao i ministar za ljudska i manjinska prava Rasim Ljajić.

Crna hronika

U 2011. godini je takođe primetna praksa da se u medijima ističe nacionalna pripadnost počinitelaca krivičnih dela, ukoliko su romske nacionalnosti (Politika, 11.04, *Nasilnici sve brutalniji*; Blic, 14.03, *Tuča zbog fudbala*; Večernje novosti, 12.05, *Izrešetan sa 18 metaka*, Press, 04.06, *Ubili čuvara, bakar prodali za 80.000 dinara*; Večernje novosti, 07.06, *Opljačkan težak invalid*).

Mediji izveštavaju o požarima u romskim naseljima, a prva takva vest je da je izgorela baraka u kojoj je živelo 15 porodica u Radničkoj ulici u Beogradu, u požaru koji je podmetnut. U požaru je izgoreo i stari magacin Kluza u Beogradu, u kojem su takođe živele romske porodice. U oba slučaja, stanari okolnih zgrada se žale medijima generalno na ponašanje romskih porodica, tvrdeći da oni viču, svađaju se i da su nemarni, kao i da su zbog svega toga ugroženi u svojim domovima. Mediji izveštavaju i o novom požaru u naselju u Bloku 67, gde je izgorelo 6 domova, kao i o požaru u naselju u Zvečanskoj ulici, za koji se sumnjalo i da je namerno izazvan. Stanovnici tog naselja prvo su smešteni u prostorije obližnje mesne zajednice, a zatim im je ponuđen kontejnerski smeštaj u Makišu. Konačno rešenje nađeno je 2012, kada im je dodeljen građevinski materijal i omogućeno da obnove domove.

Više medija izveštava o ubistvu u romskom naselju u Čupriji, gde je stanovnik tog naselja ubio tridesetogodišnjeg Miljana Kočanovića, ispalivši u njega 18 metaka zbog svađe koja je prethodila.

U tekstu *Pesnica iz čista mira* (Večernje novosti, 07.06), autor teksta iznosi slučaj iz Zrenjanina gde je mladi Rom udario pesnicom vršnjaka srpske nacionalnosti i žalbu majke povređenog mladića da je njenog sina napala "grupa agresivnijih Roma koji su se doselila sa Kosova i iz inostranstva". O istoj

temi je pisao i novosadski Dnevnik. Stiče se utisak da je informacija o tuči dospela u medije samo zato što su napadači Romi, a žrtva srpski mladić. Napad romskih mladića na maloletnog srpskog dečaka, desio se i u Kruševcu i Leskovcu, o čemu su mediji takođe pisali.

Svi mediji prenose vest da je romski mladić, koji je bio žrtva policijske torture u Vršcu, ponovo uhvaćen u krađi, i to u tri navrata. Tim povodom se oglasio i ministar policije, koji je isistirao na tome da svako treba da odgovara za počinjeni krivično delo, ali da je mučenje uhapšenih nedopustivo. Vest o krađi je prvobitno potekla od Sindikata policije, umesto iz redovnog saopštenja policije, a u opširnim izveštajima mediji podsećaju na sve detalje tog slučaja. Dobra i sveobuhvatna analiza može se pročitati u Politici 26.07, *Lopov se krije u pravosudnoj rupi*.

Poslednjih meseci 2011. godine, mediji prate objedinjenu komunalnu kontrolu koju sprovede Elektrodistribucija Beograd i komunalna policija, kako bi bilo sprečena krađa struje i dalje uništavanje ormara javne rasvete, kandelabara i ormara sa kablovima za železničku signalizaciju, pored romskog naselja u Bloku 67 (naziv naselja u blizini je Belvil, a čest naziv romskog naselja u medijima je Romvil). U izveštajima se govori o sukobu policije i stanara naselja, koji su uporno nastavljali da se nelegalno priključuju na mrežu, načinivši tako štetu od više od 16 miliona dinara. Takođe, stanovnici su, kako pišu mediji, u više navrata gađali policajce kamenjem, vređali ih i ujedali, dok su stanovnici tvrdili da ih je policija tukla. Uglavnom su prenošena saopštenja policije i izjave Roma iz Bloka 67, ali su i pojedini predstavnici medija izveštavali sa lica mesta, tako što su pratili komunalnu policiju tokom akcija (Večernje novosti, 12.11, *Racija pod visokim naponom*). Ponašanje stanovnika ovog neformalnog naselja osudio je i predsednik Nacionalnog saveta romske nacionalne manjine u Srbiji.

Mediji su izveštavali i da su uhapšene osobe koje su se u Horgošu bavile zelenašenjem, a čije su žrtve uglavnom bili Romi, korisnici socijalne pomoći. Romima su čak i oduzimali lična dokumenta, koja su im vraćana samo kada bi trebalo da se podigne pomoć.

Obrazovanje

Mediji izveštavaju da je Nacionalni savet romske nacionalne manjine (NSRNM) formirao Odbor za obrazovanje i da je na prvoj sednici tog tela razmatrana izrada predloga pravopisa i rečnika romskog jezika. Nešto kasnije, objavljeno je da je prvi pravopis, autora dr Rajka Đurića, izdala Visoka škola za obrazovanje vaspitača u Vršcu.

NSRNM oglasio se saopštenjem u kome je navedeno da su za 121 studenta romske nacionalnosti "vrata fakulteta ostala zatvorena", dok je ministar prosvete negirao tu informaciju i saopštio da su svi Romi sa spiska NSRNM upisani na fakultete kao budžetski studenti i smešteni i studentske domove, prenose mediji.

Više medija objavljuje razgovor sa Slavicom Denić, prvom Romkinjom na mestu državne sekretarke u Srbiji, koja je izjavila da je "za poboljšanje položaja Roma ključan nastavak mera afirmativne akcije, ali da je obrazovanje ključna stvar".

Pokrajinski sekretarijat za rad i zapošljavanje saopštio je da je Vojvodina dobila poziv od Evropske komisije da u zemljama EU implementira svoj model unapređenja položaja Roma u društvu. Poziv je usledio pošto su predstavnici pokrajinske vlade i pokrajinske Kancelarije za inkluziju Roma model predstavili zvaničnicima u Evropskoj komisiji, prenel su mediji.

Blic – Vojvodina (25.03, *Romi ruše predrasude o sebi*) objavljuje priču o školovanim i uspešnim mladim Romima i Romkinjama, koji iznose svoja životna iskustva i savetuju svoje sunarodnike kako se izboriti sa diskriminacijom, siromaštvom i predrasudama.

Školska uprava Beograda i Romski edukativni fond bavili su se obrazovnim statusom dece, raseljene ispod mosta Gazela, kako bi unapredili položaj te dece u obrazovnom sistemu. Mediji pišu da su se

nastavnici žalili na njihov izuzetno veliki broj izostanaka, loše poznavanje jezika, nedostatak školskog pribora i nedovoljan rad kod kuće, dok prema istraživanju ove dve institucije, roditelji nemaju realnu sliku o napretku svoje dece u školi. Prema medijskim izveštajima, zaključeno je da direktori, stručni saradnici, nastavnici, pedagoški i romski asistenti i roditelji treba da prođu dodatne obuke kako bi se otklonile predrasude, stekle potrebne kompetencije za rad sa romskom decom i uvideo značaj obrazovanja Roma. Još jedan projekat bio je namenjen ovom stanovništvu – 14 samofinansirajućih studenata Beogradskog univerziteta učilo je starije Rome da čitaju i pišu. Zauzvrat je svaki student-predavač bio oslobođen plaćanja školarine. Ovaj projekat realizovan je u saradnji Skupštine grada i Građanskih inicijativa tokom dva meseca, a devojke i mladići posećivali su pet naselja u kojima su učili 70 ljudi. Prema pisanju medija, Grad Beograd finansirao je, pored ovoga još 22 projekta iz oblasti socijalne zaštite romske populacije. Više medija izveštava i o porodicama iz naselja ispod Gazele koje su se uspešno uklopile u društvo, preselile se u stanove u zemunskom naselju Kamendin, čija su deca uspešno završila školu (*Vreme*, 21.07, *Volja i podrška*), kao i o iznenadnoj poseti gradonačelnika Beograda naselju Makiš, koji je opomenuo roditelje koji ne šalju decu redovno u školu.

Mediji i dalje prate sprovođenje brojnih pojekata i programa i dodeljivanje sredstava različitim lokalnim inicijativama, poput onih u Leskovcu, Apatinu, Smederevu, Kikindi, Adi i drugih. Posebna pažnja usmerena je na projekte koji omogućavaju da romska deca nauče srpski jezik, steknu higijenske navike i socijalizuju se sa vršnjacima (priča o letnjem vrtiću za romsku decu u Srbobranu – *Dnevnik*, 28.07, *Sigurno gnezdo za ispunjenje snova*), kao i programu DILS/REF, odnosno projektu Obrazovna inkluzija Roma.

Mediji pišu ponovo o leskovačkoj OŠ Petar Tasić, koju u novoj školskoj godini (u prvom razredu) pohađaju isključivo romska deca, pošto su roditelji srpske nacionalnosti, kako tvrde zaposleni u toj školi, odlučili da svoju decu upišu u druge škole baš zbog velikog broja romskih đaka. U izveštajima se može pročitati da u 11 od 24 odeljenja nema srpske dece i da učitelji imaju problem u sporazumevanju, pošto mali Romi ne govore dobro srpski jezik, pa nastavnici uče osnovne reči romskog, kako bi se boje sporazumevali.

U 2011. objavljeno je više tekstova o uspešnim romskim asistentima i asistentkinjama, koji su značajno doprineli obrzovnoj i socijalnoj inkluziji romskih mališana, o čemu svedoče izjave dece, roditelja i nastavnika u školama u kojima pomažu (*Blic – Vojvodina*, 28.10, *U školama sve više Roma*).

Blic ponovo piše o romskom mladiću Mirku Kaldarašu (*Blic*, 29.11, *Naučnik stasao u Baraci*), koji je već u drugoj godini fakulteta stigao do međunarodnog takmičenja mladih naučnika, a prosek na fakultetu mu je preko 9.

List Politika se u serijalu od 11 tekstova pod nazivom *Šta da se radi: Kada će sva romska deca ići u školu*, bavi problemima obrazovne inkluzije Roma, o čemu su svoj stav izneli predsednik NSRNMS, predstavnic organizacija civilnog društva, pedagoški i andragoški asistent (2), novinarka, predstavnik resornog ministarstva, docentkinja fakulteta, učenik škole za osnovno obrazovanje odraslih i koordinatorica DILS/REF grantova.

Stanovanje

Mediji u 2011. pišu o različitim vidovima zbrinjavanja romskih porodica, a jedan od prvih tekstova odnosi se na Rome iz Kragujevca (prethodno izbegle sa Kosova), koji su odbili preseljenje i nastavili da žive u izuzetno lošim uslovima, iako im je uprava tog grada obezbedila smeštaj u napuštenim seoskim domaćinstvima i ponudila im plastenike.

Više izveštaja odnosi se na bivše stanovnike naselja ispod Gazele i uslove u kojima žive više od godinu dana posle preseljnja.

Amnesty International je ponovo izrazio nezadovoljstvo tretmanom romske nacionalne manjine u Srbiji, a posebno u Beogradu i u oblasti stanovanja, na šta su gradske vlasti odgovorile navodeći koji su konkretni pomaci ostvareni u svim oblastima života kada su Romi u pitanju, prenose mediji. Izveštaji se odnose i na odluku EIB da odustane od kreditiranja radova na obnovi Gazele u vrednosti od 25 miliona evra, smatrajući da stambeno zbrinjavanje Roma nije adekvatno urađeno. EIB-u se dopisom koji su mediji objavili, obratio direktor Muzeja romske kulture, dr Dragoljub Acković, koji je izrazio negodovanje zbog ove odluke kreditora. Pored AI, Evropski centar za prava manjina je takođe osudio način na koji su Romi preseljeni.

Romski resurski centar Ekumenske humanitarne organizacije (RRC EHO) iz Novog Sada u saradnji sa lokalnim vlastima, realizovao projekat po kojem je 100 porodica iz Bečeja i Bačkog Gradišta dobilo funkcionalna kupatila, objavili su mediji.

Žitelji neformalnog naselja ispod Pančevačkog mosta iseljeni su na drugu lokaciju, zato što im je zbog požara koji je oštetio stubove tog mosta bila ugrožena bezbednost. Mediji su pisali da je tim porodicama obezbeđen smeštaj na teritoriji opštine Obrenovac, a više novina pisalo je i o prinudnom iseljenju romskih porodica iz zgrade u Skadarskoj ulici u Beogradu, protiv kojeg je protestovalo više organizacija civilnog društva. Takođe, objavljena je vest da se za 22 porodice sa 150 članova, koje se raselje sa Kosova u Kraljevu grade montažne kuće.

Mediji su objavili vest da je u Srbiji, uz pomoć NSRNMS i Republičkog zavoda za statistiku mapirano više od 600 romskih naselja, što je ocenjeno kao veoma važno za predstojeći popis, kao i da je NVO Praksis saopštila da su podneti zahtevi za izdavanje dokumenata za 4.000 do tada pravno nevidljivih Roma.

Novi problem, koji je posebno u medijima apostrofirao AI, kao i NVO Praksis je iseljenje porodica interno raseljenih lica sa Kosova koje žive na zemljištu koje pripada Republici, u novobeogradskom bloku 61.

Zdravstvena zaštita

Mnoge organizacije, NSRNMS i sami mediji osudili su projekat NVO Centar za održivi razvoj iz Novog Sada, koja je, kako se tvrdi, “obučavala Rome kako da se bezbedno hrane iz kontejnera” (Economist, 10.02, *Zdravlje iz kontejnera izlazi*), ocenjujući takav projekat ponižavajućim, dok je pomenuta NVO tvrdila da to nije bila suština projekta i da su “medijska nagađanja izvučena iz konteksta”.

Mediji analiziraju sve aspekte siromaštva romske nacionalne zajednice, a veći broj tekstova uvek objavljuju povodom Svetskog dana Roma (Večernje novosti, 09.04, *Romi prose bolji život*), dok redovno izveštavaju o donacijama odeća, odeće i obuće i poklonima za najmlađe. Najviše izveštaja je o donaciji odeće i obuće i novogodišnjih poklona mališanima raseljenim iz naselja ispod Gazele.

Zapošljavanje

Nacionalna služba za zapošljavanje raspisala je konkurs za samozapošljavanja Roma, pišu mediji. Ukoliko ispune sve uslove, Romi dobijaju 160.000 dinara za započinjanje sopstvenog biznisa. Više tekstova napisano je o sakupljanju sekundarnih sirovina i važnosti tog posla za Rome i državu (Akter, 21.02, *Biznis za sva vremena*, Blic, 03.05, *Čiste Srbiju, a trpe prezir Sugrađana*, NIN, 26.05, *Služio sam mađarskog cara*), kao i o različitim programima doškoložavanja Roma, poput gajenja lekovitog bilja i cveća u Somboru ili obuke za deficitarna zanimanja širom Srbije.

Zdravstvena zaštita

Kada je zdravstvena zaštita u pitanju, najviše izveštaja odnosi se na projekte za unapređenje zdravlja Roma u Novom Pazaru (edukacija i preventivni pregledi), Apatinu (tribine), Loznici (vakcinacija) i

Sremskoj Mitrovici (vakcinacija). Nekoliko tekstova govori o akciji beogradskog Doma zdravlja na Paliluli, tokom koje su vakcinisani mališani u Krnjači i o dezinfekciji, dezinfekciji i deratizaciji svih naselja u kojima živi stanovništvo raseljeno ispod mosta Gazela.

Navode se i pozitivni primeri na koji način su zdravstvene medijatorke, obučene da pomažu sunarodnicima, unapredile zdravstvenu zaštitu Roma (Politika, 21.07, *Bolji život uz medijatorke*).

Rodna ravnopravnost

Mediji u mesecu ženskog romskog aktivizma (8. april – 8. maj) pišu o više projekata posvećenih edukaciji Romkinja o njihovim pravima, a posebno i analiziraju njihov položaj u društvu imajući na umu najmanje dvostruku diskriminaciju kojoj su izložene i prosečni životni vek od samo 48 godina (Politika, 08.04, *Romkinje žive tri decenije kraće od drugih žena u Srbiji*).

Vizna liberalizacija

Mediji, kao veliki problem ističu traženje azila u EU, prvenstveno romskih i albanskih porodica i prenose više izjava ministra unutrašnjih poslova Ivice Dačića, koji na razne načine (spominjući nacionalnost tražilaca azila) apeluje na njih da to ne čine i najavljuje strože kontrole granica. Sa druge strane, u nekoliko tekstova eksperti za ljudska prava iznose svoje mišljenje na ovu temu (Danas, 10.05, *Diskriminaciju nekako treba izbeći*), odnosno iznose predloge kako ograničiti broj lažnih azilanata, neugrožavajući pritom njihova ljudska prava i kritikuju državne zvaničnike zato što naglašavaju nacionalnu pripadnost lažnih azilanata (Danas, 12.05, *Država ne treba da proziva Rome i Albance*).

Odnos države prema Romima

Opština Surčin dobila je nagradu Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Saveta Evrope za najbolji projekat promocije i inkluzije romske populacije. Mediji su izveštavali da je nagrada Dosta! dodeljena Surčinu, zato što su vlasti te opštine uspele da omoguće normalan život za više od 2.000 Roma, prethodno raseljenih iz neformalnih naselja.

Više romskih nevladinih organizacija zatražilo je smenu ministra za ljudska i manjinska prava zbog smene Roma Petra Antića sa mesta pomoćnika ministra. Ministar je, prema njihovom mišljenju, ukunuo čitav sektor samo da bi Antić ostao bez radnog mesta.

Kultura

Veći broj medijskih izveštaja, kao i prethodnih godina odnosi se na različite svetkovine romskog naroda – balove, proslave važnih praznika i druge manifestacije, posebno povodom Svetskog dana Roma i Beogradske nedelje romske kulture. Predstavljeni su ponovo i istaknuti umetnici poput operke pevačice Nataše Tasić Knežević ili reditelja Rahima Burhana.

Opština Zvezdara i Arhitekstonski fakultet uspešno su realizovali konkurs za idejno arhitekstonsko rešenje Doma kulture, koji bi trebalo da se gradi u Orlovskom naselju u Mirijevu, u Pančevu je oformljena Romska biblioteka, dok je u Beogradu otvorena prva romska galerija u Srbiji – Art Roma Galeri, izveštavaju mediji. Takođe, u medijima je obeležena godišnjica rada Romske biblioteke u Šangaju, koja je dobila i svoju prvu bibliotekarku Romkinju, a povodom Đurđevdanskog susreta u Starom dvoru otvorena je izložba Usponi i padovi velike ideje, koja prati četiri decenije rada Svetske organizacije Roma.

Mediji izveštavaju da je u Bitef teatru održana premijera mjuzikla Grub, koji okuplja 25 mladih iz Zemuna i predstavljaju taj mjuzikl kao priču o životu, ljubavi, prijateljstvu i stalnoj borbi romskog naroda.

Takođe, može se pročitati da je roman Bela vrana, crno jagnje, srpsko-romsko-nemačkog pisca Jovana Nikolića osvojio nagradu u Kelnu, kao i da je objavljen prvi srpsko-romski rečnik sa gramatikom i pravopisnim savetnikom autora Bajrama Halitija.

Objavljena je i informacija da je predstava Brat smederevskog pozorišta Patos i italijanskog Teatra Koreja, koja je izvedena u 20 puta u Italiji i samo jednom u Srbiji, uvrštena u prateći program Bitefa, dok je u Pančevu održana Ethno.com fešta, čiji je cilj promocija Roma u kulturi Srbije.

Prva internacionalna Romska akademija nauka i umetnosti formirana je u svečanoj sali Skupštine Beograda. Prema pisanju medija, “formiranje ove institucije, koje je započeto krajem devedesetih godina zajedno sa internacionalnim PEN klubom zaokružilo je postojanje najfundamentalnije institucije u Roma”.

U medijima je promovisana i kampanja za afirmaciju Roma pod nazivom Da li znaš ko sam ja? Kampanju je pokrenula grupa Kal i njen frontmen Dragan Ristić, uz podršku kanala MTV, OSI Budimpešta, Svetske banke, Centra za afirmaciju Roma, grada Beograda, opštine Zvezdara i uz finansijsku pomoć Ministarstva za ljudska i manjinska prava.

2012.

Diskriminacija

Prema tužbi NVO Praksis, Grad Novi Sad proglašen je krivim za slučajeve diskriminacije Roma u postupcima naknadnog upisa u matičnu knjigu rođenih. Mediji prenose da u presudi stoji da je gradska uprava Rome stavila u nepovoljniji položaj u odnosu na druge podnosiocce zahteva koji nisu romske nacionalnosti, čime je učinila akt neposredne diskriminacije. Navedeno je i da je Grad Novi Sad obavezan da u roku od 15 dana u celosti objavi presudu u dnevnom listu Politika.

Mediji izveštavaju da je omladina URS-a obrisala grafitne mržanje u jednom od sremskomitrovačkih naselja.

Kurir je u dva teksta oštro kritikovao neprimeren vic, koji je voditelj Ognjen Amidžić objavio na Tviteru – *Ognjen Amidžić vređao Rome i Amidžiću, stidi se!* (06. i 07.03).

Mediji izveštavaju da je u Zemunu napadnut mladić romske nacionalnost, kojem su huligani bez ikakvog povoda naneli telesne povrede, huligani su napali i grupu Roma u Nišu i u mestu Blace, napadnut je Rom u Leskovcu, kao i da su na fasadi novosadskog Svratišta za decu koja žive i rade na ulici, na romskoj kući u Kragujevcu i u još nekoliko mesta ispisani grafiti mržnje.

Građani naselja oko industrijske zone u Krnjači, prema već mnogo puta oprobanom receptu, organizovali su proteste zbog mogućeg naseljavanja romskih porodica iz Bloka 67 u njihov kraj, s obrazloženjem da ni oni nemaju ništa protiv Roma, već protiv njihovog načina života. Isti protesti organizovani su i u selu Jabuka, gde je već bilo međunacionalnih sukoba. U više tekstova objavljena je informacija da je Apelacioni sud u Beogradu pravosnažno osudio Nemanju Vranjkovića iz Beograda zbog paljenja stambenog kontejnera u naselju Boljevci, uz kritiku te presude.

Dvadeset osoba je privedeno, a 12 policajaca i dva građana povređena su u Resniku, kada su stanovnici tog naselja, uz pomoć navijača FK Crvena Zvezda i Rad, fizički napali i kamenovali policajce koji su obezbeđivali postavljanje stambenih kontejnera na lokaciji Mali zabran. Prema navodima medija, i ovaj napad je još jedan u nizu pokušaja kako bi sprečilo doseljavanje Roma iz naselja u blizini Belvila. Povodom ovog događaja, oglasio se i gradonačelnik Beograda Dragan Đilas, kao i brojne organizacije. Međutim, građani su se i dalje okupljali tvrdeći da im “ne smetaju Romi, već da je zemlja na kojoj grad planira da postavi naselje privatna, a da je spor meštana sa opštinom oko te zemlje u toku”, što je gradska uprava demantovala. Organizovali su potpisivanje peticije i protestne šetnje i blokade puteva, a sukob Grada i žitelja Resnika, rešen je tako što je dogovoreno da se postavi samo 10 od planiranih 20 stambenih kontejnera, a da se još 10 porodica smesti u već postojeće romsko naselje. Dešavanja u

Resniku pratili su sledeći mediji: Kurir (4), Danas (7), Večernje novosti (7), Politika (4), Blic (7), Press (3), Pravda (2), Dnevnik (3), NIN, Vreme, Novi Magazin, Ekonomist, a objavljen je ukupno 41 tekst. U tekstu objavljenom u Blicu (10.04), *Rasizam isplivao na površinu*, povodom događaja u Resniku, ovaj medij kritički analizira šta većinski narod stvarno misli o Romima. Koalicija protiv diskriminacije i Regionalni centar za manjine zatražili su mišljenje od poverenice za zaštitu ravnopravnosti u vezi sa izjavama o protestu u Resniku gradonačelnika Beograda. Ona je ocenila da te izjave ne mogu biti okarakterisane kao diskriminatorske.

U vezi sa tekstom (Politika, 13.03), *Samo su lopovi revnosni*, u kojem se navodi da su kradljivci različitih sirovina, poput bakra i lima uglavnom Romi, nastala je velika polemika. Objavljena je reakcija Osmana Balića iz Yurom centra iz Niša, a čitav slučaj dospelo je do Saveta za štampu UNS-a i prezentovan je na konferenciji Mediji i ravnopravnost. Novinar, kako je navela predsednica UNS-a, od strane Saveta ipak nije “osuđen” za kršenje novinarske etike.

Mediji izveštavaju i da je Nišu, tokom koncerta grupe Kal bačen suzavac, kao i da je razbijena jedna od reklama na ulazu u Muzej romske kulture, što je samo jedan u seriji vandalskih napada na ovu instituciju u kratkom vremenskom roku. Takođe, huligani u Jabučkom ritu su ponovo vređali i fizički napali Rome, ovoga puta porodice doseljene iz neformanskog naselja u blizini Belvila.

Poverenica za zaštitu ravnopravnosti Nevena Petrušić izdala je javno upozorenje predškolskoj ustanovi i osnovnoj školi iz sela Vožegrnci-Blaževo kod Novog Pazara zbog diskriminisanja romske dece, koja trpe segregaciju.

Mediji su pratili i slučaj diskriminacije Roma u Mekdonaldsovom restoranu u Novom Sadu, kada je novosadanka Maja Rogić odlučila da romskoj deci kupi obrok, a obezbeđenje tog restorana je pustilo nju da uđe, ali ne i decu. Tim povodom oglasilo se i rukovodstvo restorana, koje je naglasilo da se diskriminacija kosi sa njihovom polovnom politikom i da će kazniti odgovorne, a ovaj postupak osudile su brojne organizacije Roma, pokrajinski ombudsman, uprava Novog Sada, a reagovala je i poverenica za zaštitu ravnopravnosti, koja je podnela tužbu protiv Najsfuds restorani iz Beograda, kompanije koja je vlasnik Mekdonalds franšize.

Mediji pišu i o desetogodišnjem dečaku, koji je zbog nacionalne pripadnosti maltretiran u školi u Kruševcu, a sve je posledica izjave učiteljice “da se vidi da je mališan “Ciganin”, zato što mu je sveska neuredna”. Deca su posle toga maltretirala i tukla dečaka, sve dok nije prebačen u drugu školu. Lokalna NVO je poverenici za zaštitu ravnopravnosti podnela prijavu protiv škole.

List Kurir u tekstu *Šutnula Romkinju sa posla* (29.12), piše o Romkinji kojoj nije produžen ugovor u Kancelariji poverenika za zaštitu ravnopravnosti. List navodi da su svi u Kancelariji bili zadovoljni njenim radom, da je imala sve potrebne kvalifikacije, uključujući i diplomu Filološkog fakulteta, da govori više jezika i da je uprkos svim tim činjenicama ostala bez posla.

Crna hronika

Mediji izveštavaju da je u romskom naselju Deponija na Paliluli muškarac upao u šaht i udavio se. Stanovnici su se žalili na loše uslove života i štetu koje njihovoj ulici pričinjavaju dve kompanije koje se bave proizvodnjom betona i šljunka i najavili proteste.

U požaru koji je buknuo u neformalnom naselju između Belvila i Otvorenog tržnog centra (OTC), najmanje 14 osoba koje su živele u pet baraka ostalo je bez krova nad glavom, izveštavaju mediji. Može se pročitati informacija i požaru u Kuršumliji, za koji se sumnjalo da je podmetnut, gde su takođe romske porodice ostale bez krova nad glavom, kao i o požaru u romskom naselju u Šapcu.

Radnici Elektrodistribucije u Leskovcu, prema pisanju medija, teže su povređeni kad su pokušali da isključe struju u romskom naselju Podvorce u tom gradu.

Mediji pišu o romskoj porodici Petrović, koja prema tvrdnjama meštana Ruskog Sela, sumnjivim ugovorima otima kuće stanovnicima tog sela ili se nelegalno naseljava u napuštene domove, koje potpuno uništava. Kako predstavnici ove mesne zajednice ističu, romskoj porodici je prethodno dat građevinski materijal kako bi popravili svoju kuću, što su i oni sami potvrdili, ali su taj materijal prodali bez objašnjenja.

Trend bespotrebnog navođenja nacionalnosti nastavlja se i u 2012. godini, tako da možemo pročitati i sledeću vest: “trudnu Romkinju C. S. (17) oborio je autobus u Ulici patrijarha Joanikija kod broja 18 na Vidikovcu, dok je sa limenkom piva van pešačkog prelaza pretrčavala ulicu” (Press, 13.03, *Trudnu Romkinju udario autobus*), slično – Večernje novosti, *Pretučen pijani Rom* (14.03) ili *Oboren pešak* (02.04).

Mediji izveštavaju i o pogibiji mladića u Novom Sadu, kojeg je, prema tvrdnjama očevidaca napala “banda Roma”. Press (09.04) u tekstu *Ubili mladića, pa se izivljavali nad telom* citira sagovornike, koji se žale na Rome i ističu da se oni “bave sitnim krađama” i da su “pretvorili Detelinaru (naselje u Novom Sadu) u pravu mahal, gde u kućama od 20 do 30 m² živi 40 – 50 Roma”. Takođe, više izveštaja odnosi se na sukobe Roma i Srba u Radojevu kod Srpske Crnje.

Mediji objavljuju informaciju i da je grupa Roma odgrnula trudnicu u tramvaju, a da su ih zatim pretukle druge putnice, kao i da su trojica Roma pretukli taksistu u Kuršumlji. Jedan od događaja koji je privukao pažnju medija je silovanje u romskom naselju u Kragujevcu, odnosno vest da je ujak u dužem vremenskom periodu zlostavljao četrnaestogodišnju sestričinu koja boluje od epilepsije. Mediji su došli do informacije da je ista osoba prethodno ubila brata devojčice i silovala njenu stariju sestru i u više reportaža objavljivali detalje o ovom zločinu. Novinari su u više navrata posetili selo i prenosili izjave meštana i rodbine, upoznate sa ovim slučajem.

U više izveštaja govori se o razbijanju lanca trgovine ljudima i hapšenju više osoba, među kojima su dve devojke “kupljene” u Srbiji, primoravane da krađu po Francuskoj.

Portir FŽV Želvoz iz Smedereva pucao je iz vatrenog oružja na romsku decu koja su se igrala u krugu te fabrike, pri čemu je jedan metak pogodio jedanaestogodišnjeg dečaka u butinu. Dečaci, stari od 9 do 12 godina izjavili su da je portir pucao direktno u njih, dok je portir tvrdio da su dečaci došli da krađu i da su ga gađali kamenicama, a da je on pucao “kada nije mogao više da se odbrani”. Pojedini mediji ne štite identitet maloletnog lica i objavljuju puno ime i prezima ranjenog deteta (Press, Večernje novosti), dok Kurir i Blic objavljuju samo inicijale. Posle ovog incidenta, oglasili su se čuvari Želvoza, koji su izneli tvrdnju da su oni žrtve Roma, “kradljivaca sekundarnih sirovina” i izneli niz drugih optužbi na račun lokalnog romskog stanovništva, što su preneli Press i Večernje novosti (jednostrani tekst *Kamenica im svakodnevice*, 31.10).

Obrazovanje

List Politika nastavlja serijal tekstova pod nazivom *Šta da se radi: Kada će sva romska deca ići u školu* i u 2012. godini. Svoje mišljenje o problemu nastave na romskom jeziku, ulozi razvojno-obrazovnih centara, i važnosti predškolskih ustanova, izneli su profesorka u školi strukovnih studija, predsednica Društva za unapređenje romskih naselja (2) i novinar .

Gradska vlast u Valjevu, donela je odluku o stipendiranju romskih srednjoškolaca i studenata, a u Novom Sadu je završena osma Škola romologije.

Mediji pišu i o konferencij Promocija socijalne inkluzije, na kojoj je predstavljen napredak u obrazovanju Roma i prikazana statistika, prema kojoj je, između ostalog, broj romske dece u srednjim školama povećan 2,5 puta. Napredak je postignut uz pomoć dvogodišnjeg projekta EU – Obrazovanje za sve, vrednog tri miliona evra.

U više odvojenih vesti i reportaža mediji predstavljaju sredine u kojima je uspešno izvršena inkluzija Roma: Mol, gde su sva deca uključena u obrazovni sistem i gde se uči romski jezik; Prokuplje, u kojem je 90% prvaka završilo razred, 30 učenika pohađa srednju školu i 13 studira; Beograd, gde većina mališana (85%) iz bivših neformalnih naselja uspešno pohađa školu; Novi Bečej, gde je, između ostalog, u okviru projekta I ja hoću i ja mogu da znam, dvanaestoro romske dece upisalo srednju školu i Univerzitet u Novom Sadu, na kojem, uz pomoć različitih programa podrške, studira oko 300 Roma. Kao i ranijih godina, gradonačelnik Beograda primio je čak i raseљene iz nekoliko neformalnih naselja, koji su uspešno završili školsku godinu i podelio im poklone.

U pojedinačnim tekstovima mediji pišu o uspešnim Romima i Romkinjama koji su uspešni đaci i studenti, poput (Večernje novosti, 23.06) *Svi nadničili za maturalni haljinu*, (Politika 25.08) *Desetke za Mirkov Beg iz siromaštva* i *Prva diplomirana vaspitačica na romskom jeziku* (Politika, 13.11).

Grad Beograd nastavio je program opismenjavanja odraslih Roma uz pomoć studenata više beogradskih fakulteta, kojima je ponovo za uzvrat plaćena jednogodišnja školarina. Ovoga puta, projektom koji vodi NVO Građanske inicijative, obuhvaćeno je naselje Mali Leskovac na Karaburmi. Škola za osnovno obrazovanje odraslih Branko Pešić u naselju Makiš postavila je mobilnu učionicu, namenjenju mladim i odraslim Romima preseljenim iz naselja pored Belvila, gde će se stariji opismenjivati, a mlađi pripremati za školu, pišu mediji.

Stanovanje

Romi iz Deronja dobili su tekuću vodu, obnovljene su im kuće, izgrađena 32 kupatila i izmešteno je stočno groblje iz njihovog naselja, izveštavaju mediji, u Topoli je izgrađeno 5 kuća za socijalno ugrožene Rome, u Leskovcu je najavljena izgradnja 20 socijalnih stanova namenjenih romskim porodicama, dok se u Rumi odustalo od izgradnje stambenih jedinica, iako su obezbeđeni donatori. Vlasti Beograda uvode nove aktivnosti kako bi poboljšale inkluziju bivših stanara naselja ispod Gazela. Mediji redovno prate stanje u njihovim novim domovima – koliko dece redovno pohađa školu, da li stanari imaju posao, da li su zadovoljni uslovima života i slično, kao i posete predstavnika vlasti, a posebno gradonačelnika Dragana Đilasa.

Tema pravno “nevidljivih” građana i dalje je aktuelna u medijima, koji iz perspektive nevladinih organizacija, ali i iz ugla interno raseљenih lica govore o problemima sa kojima se susreću prilikom pokušaja da dobiju lična dokumenta (Danas, 17.02, *Nameštaj i garderoba kao ogev*). Ukoliko nemaju dokumenta, ne mogu da ostvare bilo kakva prava, poput socijalne pomoći, a čak i ukoliko imaju izvod iz matične knjige rođenih, ne mogu da prijave prebivalište, zato što žive u neformalnim naseljima. Mediji pišu i o sprovođenju novog zakona, prema kojem ljudi bez prebivališta, mogu da se prijave na adresu nekih od Centara za socijalni rad. Na probleme i status pravno nevidljivih lica, u medijima je ukazao i zaštitnik građana Saša Janković.

Mediji u reportažama, pored već ustaljenih stereotipa (romska deca su musava i bosa), često navode i da novinarima, kada uđu naselje u kojem žive Romi, pritrčavaju deca i traže novac ili cigare – “imaš sto dinara da mi daš, daj za ‘leba i mleko“, jedna je od karakterističnih rečenica u tim tekstovima, koja samo doprinosi probubljivanju socijalne i etničke distance (primer – Novosti, 17.02, *Gde nas snađe ovakva zima*).

Novo iseljenje romskih porodica, ovoga puta iz Bloka 72 na Novom Beogradu, rezultiralo je brojnim medijskim objavama. U više tekstova objašnjava se na koji način će porodice biti raseљene i prenose se saopštenja/izjave AI, Regionalnog centra manjine i NVO Praksis, koji tvrde da gradske vlasti krše ljudska prava, kao i prepiska gradonačelnika belgijskog grada Larnea, koji „izražava zabrinutost“ zbog načina na koji se Romi raseљavaju sa gradonačelnikom Beograda. Dalji izveštaji i reportaže govore o

tome gde su Romi smešteni i da li su se dobro uklopili u već postojeća kontejnerska naselja u koja su preseljeni. Takođe, bilo je reči i o porodicama koje su pristale da se dobrovoljno vrata na Kosovo ili da se presele u kolektivne centre.

Najveću pažnju medija, kada je oblast stanovanja u pitanju, izazvalo raseljavanje Roma iz Bloka 67. U tekstovima koji najavljuju preseljenje Roma, detaljno se objašnjavaju razlozi (izgradnja pristupnih saobraćajnica za most preko Ade) i planovi za preseljenje. Politika u tekstu *Bageri pred vratima Romvila* (16.03), opisujući trenutnu situaciju, navodi da stanovnici okolnih novobeogradskih blokova (pre svih 23 i 24) imaju probleme sa žiteljima "Romvila" i da "sumnjaju" da im oni "obijaju automobile zbog plena od hiljadu-dve dinara", a kao jedini dokaz navode to što je romsko naselje blizu. Politika, citirajući "druge medije i komunalne službe" navodi i da su "na meti stanovnika romskog naselja i trafo stanice, bandere i saobraćajna signalizacija". Sličan tekst, u kojem se stanovnici Belvila žale na komšije Rome, objavljen je u Pressu. Mediji obilaze stanovnike romskog naselja pre raseljavanja i pišu više reportaža koje ne diskriminišu, ali obiluju stereotipima - "musava i bosonoga deca", "traže dinar" Press, Večernje novosti). Naselje pored Belvila raseljeno je krajem aprila, a stanovnici su raspoređeni prema prethodno dogovorenom planu. Mediji ih prate do novih domova, izveštavaju o njihovim prvim utiscima i planovima i objašnjavaju da će većina stanovnika prvi put dobiti lična dokumenta, zdravstvene knjižice i da će deca krenuti u školu (prethodno je objavljeno da je od 200 mališana iz naselja samo 8 išlo u školu). Manji deo raseljenih stanovnika pokušao je da se vrati na mesto svog prethodnog prebivališta i sukobio se sa radnicima gradskih preduzeća, koji su uklanjali otpad i oplemenjivali zemljište. Po preseljenju, na egzistencijalne probleme i dalje su se žalili Romi preseljeni u Jabučki rit i Dren, a Romi vraćeni u Leskovac privremeno su smešteni u hostel. Socijalna služba u Leskovcu odbila je da plati račun za njihov smeštaj i tražila je da Grad Beograd plati njihov boravak, tako da su Romi iseljeni iz hostela i ostali na ulici. Deo Roma se iz gradova, pretežno na jugu Srbije vratio u prestonicu i nastanio u fabrici Borac u Zemunu, odakle su iseljeni bez obezbeđivanja alternativnog smeštaja, izveštavali su mediji.

Zaštitnik građana izjavio je da u procesu preseljenja nije bilo kršenja ljudskih prava, dok su nevladine organizacije ponovo negodovala zbog načina na koji su Romi raseljeni. Mediji su preneli i da je Grad najavio da će malobrojnim preostalim stanovnicima neformalnog naselja pored Belvila na proleće 2013. biti dodeljeni montažni objekti, odnosno bolji smeštaj zbog zahteva EIB, koja finansira izgradnju saobraćajnica na mestu gde su trenutno njihovi domovi.

Grad Apatin je, prema pisanju medija, dobio od komisije EU nagradu za najbolje sprovođenje inkluzije Roma.

Na osnovu pritužbe NVO Praksis, poverenica za zaštitu ravnopravnosti razmatrala je pitanje diskriminacije Roma koji stanuju u kontejnerskim naseljima. Poverenica je Gradskoj upravi dala preporuku da izmeni odredbe ugovora o korišćenju mobilnih stambenih jedinica i kućnog reda koji obavezuje Rome u kontejnerskim naseljima, pišu mediji.

Siromaštvo

U prvim mesecima 2012. mediji najviše izveštavaju o tome kako, bez osnovnih uslova za život najsiromašnije romske porodice preživljavaju veliku hladnoću. U reportažama o stanovnicima Velikog rita u Novom Sadu, Podvorca u Leskovcu i tada još neraseljene naseobine pored Belvila, novinari opisuju kako izgleda preživljavanje bez drva za ogrev i hrane, u domovima koji nemaju vrata i prozore i izveštavaju ko je sve uputio pomoć ugroženim Romima.

U više reportaža govori se o siromaštvu generalno, a posebno o Romima koji su interno raseljeni sa Kosova (Danas, *Šarena kuća pored pruge*, 12.04) i problemima sa kojima se suočavaju zbog

nedovoljne informisanosti i uslova u kojima žive.

Zapošljavanje

Direktorka Fonda za zaštitu životne sredine i predsednik Federacije Roma Srbije potpisali su ugovor o realizaciji projekta Ekonomsko povezivanje Roma u sektoru reciklaže. Mediji su objavili informaciju da je tim projektom, čija je vrednost oko 2,5 miliona evra, predviđeno otvaranje reciklažnih centara u Aleksincu, Nišu, Staroj Pazovi, Vladičinom Hanu i Surdulici. U najviše tekstova, glavna tema je sakupljanje sekundarnih sirovina, poput *Za tonu papira 3.000 dinara* (Press 23.01), a bilo je reči i o Sindikatu i zadrugama sakupljača.

Mediji predstavljaju pozitivan primer samozapošljavanja Roma iz Beočina, koji je uz finansijsku podršku od 200.000 dinara iz budžeta Vojvodine uspešno započeo posao šivenja torbi i vreća od poliuretana. Isto tako Nacionalna služba za zapošljavanje objavljuje konkurs za samozapošljavanje Roma, uz subvenciju od 160.000 dinara, u više programa doškolvavanja Romi obučavaju za kuvare, frizere i druga zanimanja, a objavljen je i podatak da je u Nišu tokom 2011. godine zaposleno 1.900 Roma.

Kancelarija za ljudska i manjinska prava predstavila je treću generaciju stažista, koji će šest meseci provesti u Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Ministarstvu kulture i informisanja, Službi kordinacionog tela za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđu, Kancelariji za saradnju sa civilnim društvom i Kancelariji za ljudska i manjinska prava. Kako ističu mediji, stažiranjem mladih želi se povećati učešće nacionalnih manjina u javnom životu i njihovo uključivanje u državne ustanove. Reciklažni centar SWIFT u Orlovskom naselju u Mirijevu, koji je deo programa UN u pružanju podrške Romima pri zapošljavanju i obrazovanju, posetio generalni sekretar te svetske organizacije Ban Ki Mun. Projekat SWIFT, kako mediji izveštavaju, dobitnik je prve nagrade UN u kategoriji "greening" UN21.

Zdravstvena zaštita

U Srbiji 75 zdravstvenih medijatorki brine o zdravlju Roma. Prema pisanju medija, one su uspele da popišu 120.000 Roma u Srbiji i zahvaljujući njima, više od 14.500 dece primilo je vakcinu.

Mediji su objavili vest da je zaštitnik građana Saša Janković utvrdio da Republički fond za zdravstveno osiguranje nije obezbedio svim filijalama i ispostavama da jednako postupaju i primenjuju mere "pozitivne diskriminacije". Te mere omogućavaju građanima romske nacionalnosti, s neprijavljenim prebivalištem ili boravištem, da pravo na zdravstvenu zaštitu stiču na osnovu lične izjave o nacionalnoj pripadnosti i mestu privremenog boravka. Na ovaj problem upozorila je i NVO Praksis.

Rodna ravnopravnost

List Politika u tekstu *Nevesta u šestom razredu* (22.07) analizira sve probleme koji nastaju zbog rane udaje romskih devojčica i iznosi moguća rešenja tog problema.

U okviru kampanje Mesec romsko-ženskog aktivizma u leskovačkom Domu kulture Roma prikazan je film Drugačije koji govori o uspešnim ženama romske nacionalnosti. Prema pisanju medija, u filmu su prikazane Romkinje koje rade kao lekari, profesori ili inženjeri, a cilj je povećanje vidljivosti romsko-ženskog aktivizma i razbijanje predrasuda i stereotipa prema Romkinjama i romskoj populaciji.

Vizna liberalizacija

Više medija objavljuje vest da je Danska narodna partija zahtevala obustavljanje procesa davanja azila strancima, posebno Romima iz Srbije, s obzirom na povećan broj zahteva za azil.

U više tekstova govori se o problemu lažnih azilanata, čak je objavljeno i iskustvo "profesionalnog" azilanta, koji na kraju teksta *U azil za 700 evra* (Večernje novosti, 21.10) zaključuje da su zapadne zemlje umanjile novac i počele da daju bonove za hranu, tako da on "ne veruje u tu najezdu lažnih

azilanata, pošto se to ne isplati.”

Kancelarija za ljudska i manjinska prava upozorila je javnost da će Romska nacionalna zajednica imati problem ukoliko se ponovo uvedu vize, pošto će u tom slučaju Romi biti optuženi zato što je ukinuta mogućnost slobodnog putovanja, a da prema podacima OEBS-a i Ambasade Danske većina azilanata i nisu Romi.

Odnos države prema Romima

Zvaničnici su povodom Svetskog dana Roma doneli zaključak da je položaj ove nacionalne manjine značajno unapređen, ali da još mnogo toga treba da bude urađeno kako bi se omogućila puna integracija Roma u društvo. Mediji su preneli da su predstavnici državnih institucija zaključili da su predstavnici romske nacionalne manjine i dalje izloženi govoru mržnje i da njihov položaj u velikoj meri ugrožavaju predrasude.

U izveštajima sa konferencije Integracija Roma – iluzija ili realnost, istaknuto je da su osnovni problemi s kojima se Romi suočavaju su njihova vidljivost, školovanje, zapošljavanje i zdravstvena zaštita.

Kultura

Mediji izveštavaju da je u Muzeju romske kulture prvi put organizovan Svečani doček Vasilice, romskog narodnog praznika, kojim počinje godišnji ciklus narodnih običaja Roma. Početak velikog praznika proslavljen uz tradicionalnu igru, muziku i rituale.

Muzičar, novinar, humanista i borac za ljudska prava Olah Vince prvi je dobitnik posebne nagrade grada Novog Sada, izveštavaju mediji i dodaju da je Vinceu nagrada dodeljena, kako se navodi u obrazloženju, „za izuzetan doprinos razvoju multikulturalnosti, iskazan muzikom, društvenim radom i aktivizmom za učešće Roma u kulturnom i javnom životu grada“.

Mediji najavljuju da će romska hip-hop grupa Grub, koja okuplja mlade od 15 do 21 godine i koja je već stekla slavu u inostranstvu nastupajući u Montrealu i Londonu, nastupiti u njujorškom Linkoln centru i ponovo se predstaviti na Međunarodnom džez festivalu u Montrealu.

Objavljena je i informacija da se u Sremu (u Staroj Pazovi) otvorena prva romska biblioiteka.

U romskom pozorištu Suno e Romengo premijerno je izvedena prva predstava u 3D tehnici na sceni, pod nazivom Sedam smrtnih grehova, objavili su mediji. Više informacija o ovoj predstavi, ali i o samom pozorištu objavio je Novi magazin u tekstu *Tri dimenzije smrtnih grehova* (05.07).

Više medija je ponovo predstavljalo festival Ciganske vatre u Srbobranu, a Politika je, sledeći primer Večernjih novosti od ranijih godina, ovu manifestaciju u naslovu ponovo nazvala *Garavo poselo* (27.08).